

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2013–2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lenka Hádlíková

Děti, mládež a volný čas jako prevence patologických jevů

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Martina Bürgerová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME)

2013-2016

BACHELOR THESIS

Lenka Hádlíková

**Children, Youth and Leisure as Prevention of Social
Pathology Phenomena**

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Martina Bürgerová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 7.1.2016

Jméno autorky: Lenka Hádlíková

Poděkování

Tímto bych velmi chtěla poděkovat vedoucí práce paní Mgr. Martině Bürgerové za vstřícnost, pomoc, ochotu a za cenné odborné rady při zpracování mé bakalářské práce.

Anotace

Tato bakalářská práce prostřednictvím dotazníkového šetření zjišťuje možný výskyt různých patologických jevů u dětí a mládeže ve Velkých Pavlovicích. Zabývá se dostupností, informovaností a využitím volnočasových aktivit. Zároveň popisuje periodizaci školního období, rodinu a její význam, sociálně patologické jevy a volný čas. Kromě bližšího seznámení s danou problematikou se práce zaměřuje na prevenci sociálně patologických jevů, kde je popsána úroveň preventivních aktivit, ale také subjekty, které je realizují.

Klíčová slova

Děti, mládež, prevence, rodina, sociálně patologické jevy, škola, volný čas

Annotation

This bachelor thesis analyses possible occurrence of various pathologies among children and youth in Velké Pavlovice through a questionnaire survey. It deals with accessibility, awareness and how leisure time is spent. It also describes the periodization of the school age, the importance of family, social pathologies and leisure. In addition to a closer look at the problems, the work focuses on prevention of socially pathological phenomena, where describes the level of preventive activities and also entities that are in charge.

Keywords

Adolescents, Children, family, leisure, prevention, school, Socially pathological phenomena, Youth.

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DĚTI A MLÁDEŽ	11
1.1 Charakteristika a periodizace školního období	11
1.1.1 Mladší školní období	11
1.1.2 Puberta.....	12
1.1.3 Adolescence	13
2 RODINA A JEJÍ VÝZNAM	15
2.1 Funkce rodiny	15
2.2 Struktura rodiny	16
2.2.1 Rodina úplná	16
2.2.2 Rodina neúplná	16
2.2.3 Náhradní rodinná péče	17
3 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY	19
3.1 Obecné vymezení a terminologie sociálně patologických jevů.....	20
3.2 Agresivita a násilí	20
3.3 Suicidální jednání	22
3.4 Psychoaktivní látky	23
3.5 Návykové a impulzivní poruchy	27
3.6 Patologické jevy spojené s prostředím rodiny	29
3.7 Kriminalita a delikvence	30
4 PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ.....	32
4.1 Preventivní a rozvojové zaměření výchovy	32
4.2 Spolupráce mezi rodinou a školou	33
4.3 Podpůrný systém ve školství.....	33
4.3.1 Výchovný poradce.....	34
4.3.2 Školní metodik prevence.....	34
4.3.3 Ředitel školy	35
4.3.4 Třídní učitel	35
4.3.5 Školní psycholog.....	35
4.3.6 Školní speciální pedagog	35
4.3.7 Asistent pedagoga.....	36

4.3.8	Osobní asistent	36
4.3.9	Středisko výchovné péče.....	36
4.3.10	Speciálně pedagogické centrum	37
4.3.11	Pedagogicko-psychologická poradna.....	37
5	VOLNÝ ČAS.....	38
5.1	Pohled na volný čas	38
5.2	Výchova mimo vyučování	39
	PRAKTICKÁ ČÁST	41
6	PRŮZKUM DOSTUPNOSTI VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT A NÁVYKOVÝCH LÁTEK U DĚTÍ A MLÁDEŽE VE VELKÝCH PAVLOVICÍCH.....	41
6.1	Cíl průzkumu a průzkumné otázky	41
6.2	Hypotézy	41
6.3	Metodika a technika sběru dat	41
6.4	Charakteristika výzkumného souboru	42
6.5	Charakteristika místa šetření - Velké Pavlovice	43
6.6	Analýza dat	45
6.7	Shrnutí získaných výsledků	59
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	63
	SEZNAM ZKRATEK	67
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	68
	SEZNAM PŘÍLOH.....	70

ÚVOD

„Když děti nedělají nic, dělají neplechu.“ Henry Fielding

Téma této bakalářské práce jsem si vybrala proto, protože jsem sama matka dětí předškolního a školního věku. Takže toto téma je pro mne velmi aktuální. Ve městečku, kde žiji se svojí rodinou, jsem já jako dítě nevyrostala, takže nemám vlastní zkušenost s volnočasovými aktivitami a s tradicemi či zvyky, které ve městě panují. Velkou otázkou pro mne je, jak moc je naše městečko bezpečné či nebezpečné v souvislosti s patologickými jevy oproti jiným městům či vesnicím.

Cílem bakalářské práce je prostřednictvím dotazníkového šetření zjistit možný výskyt různých patologických jevů u dětí a mládeže ve městě, kde žiji. Dále budu zjišťovat dostupnost, informovanost a míru využití volnočasových aktivit mládeže do osmnácti let. Abych naplnila tento cíl, je zapotřebí v teoretické části popsat jednotlivé období vývoje dětí a mládeže, zdůraznit význam rodiny a její vliv na výskyt sociálně patologických jevů, popsat sociálně patologické jevy samotné a vymezit jejich hrozbu pro zkoumanou věkovou skupinu. Ve čtvrté kapitole se věnuji důležitosti prevence a spolupráci mezi rodinou, studentem a školou. Hluběji se věnuji popisu podpůrného systému ve školství ve zkoumané skupině. Pomocí tohoto systému se dá do velké míry zamezit vzniku sociálně patologických jevů. Poslední kapitola teoretické části je věnována volnému času a jeho vlivu na výskyt sociálně patologických jevů. Celkový výzkum je popsán v praktické části této práce a je shrnut v závěru.

Děti jsou radost, ale i starost, říká se všude na světě. Největší radost pro rodiče je zejména období dítěte v prvních letech po narození. Jsme pyšní na to, že jsme zplodili následníka rodu, máme radost, jak se nám potomek podobá a beze všeho nese naše rysy. Avšak měsíce a léta rychle plynou a my stále obdivujeme, jak je náš potomek chytrý, vnímavý, poslušný. Zkrátka vlastní dítě je pro každého rodiče nejlepší na světě nebo troufnu si říci i „dokonalé“. Ovšem měli bychom vědět, že náš rodinný klan není právě tím objektivním posuzovatelem. Je zapotřebí se občas podívat na naše vlastní děti spíše tak, jakoby jsme se dívali na děti, vůči nimž nejsme citově nijak vázaní. Například na děti našich sousedů, kamarádů, známých apod. Rychle pak zjistíme objektivnější soudy

o vlastním dítěti či dětech. Myslím si, že dětství je spojeno se spontánností, živelnou energií dětí a převážně hrou. V tomto období mají volného času dostatek. Jde jen o to, jak ho účelně a smysluplně naplnit, pro ně něčím zajímavým, novým, co je bude bavit a co je obohatí. Kde získají nové zkušenosti a v neposlední řadě si najdou nové kamarády a poznají nové lidi. Základem však je rodina a výchova v ní. Záleží na tom, jak rodiče dítě seznámí s možnostmi trávení volného času.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DĚTI A MLÁDEŽ

Průběh dětství je proces, který je složen z různých odlišných vývojových etap. Probíhá kontinuálně, plynule bez přerušení či velkých skoků. Díváme-li se na dítě ze dne na den, nepozorujeme rapidní změny. Pozorujeme-li však malého jedince týden po týdnu už zaznamenáme nějakou určitou změnu či pokrok. Pokud je interval ještě delší než měsíc, najednou zjistíme, jak jsou změny mnohem více očividné a kolik pokroků jedinec za tuto dobu stihne zvládnout.

Již v dávné minulosti se členily životní cykly na určité úseky. *“ Hippokrates dělí lidský život do sedmi období a každému období připisuje rovněž sedmileté trvání. J. A. Komenský člení lidský věk v díle Orbis Pictus také na sedmiletí: dítě, pachole, mládenec, jinoch, muž, starý muž a kmet. K. Amerling (pražský psychiatr 19.století) spojuje vždy tři sedmiletí do jednoho cyklu a maximální lidský věk 84 let dělí na čtyři období: životní jaro, léto, podzim a zimu. “ Šimíčková-Čížková (2010, s. 21)*

Podle Úmluvy o právech dítěte čl. 1 *„se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve“*. Úmluva o právech dítěte (1991, čl.1)

1.1 Charakteristika a periodizace školního období

1.1.1 Mladší školní období

Začíná od 6. roku života dítěte do 12 ti let dítěte.

Toto období je charakteristické mezi šestým a jedenáctým rokem života dítěte. Dítě zahajuje povinnou školní docházku a tím se podstatně mění jeho způsob života. Hra už mizí do pozadí a převážnou činností se stává povinnost učení a maximální se podřízení školním požadavkům. Jeho denní režim se mění, na dítě jsou kladeny mnohem vyšší

nároky, na které si musí rychle zvyknout. Dítě intenzivně roste do výšky, může to být až o osm centimetrů za rok. Organismus se stává výkonnější. V tomto období vývoj myšlení prochází dvěma základními fázemi.

“Podle J. Piageta začíná školní věk názorným myšlením (4-7 let). Mezi osmým a jedenáctým rokem prochází žák stádiem konkrétních operací. K abstraktním (formálním) operacím, které charakterizují logické myšlení dospělých, se dostává až po dvanáctém roce.” Vacínová, Trpišovská, Farková (2010, s. 92)

Dítě si začíná osvojovat časovou orientaci. Nápomocí v rozlišování různých událostí a chápání času je vědomost střídání dnů, týdnů a ročních období. Dítě se naučí číst a psát a tím se mu rozvíjí slovní zásoba. Dokáže už mít své city celkem pod kontrolou. Osvojuje si mravní vlastnosti. *„Podle J. Piageta dítě na začátku školní docházky má už autonomní morálku, ví které jednání je správné či nesprávné, bez ohledu na aktuální vliv autority.”* Vacínová, Trpišovská, Farková (2010, s. 93)

Postupně se rozvíjí vzájemné vztahy ve třídě. Dítě potřebuje být uznávané nejen učitelem, ale i vrstevníky.

1.1.2 Puberta

Je vývojovou etapou mezi desátým až šestnáctým rokem, je tradičně nazývané na léta „bouři a stresů“.

Mladší školní věk je do dvanácti let. O starším školním věku mluvíme po dvanáctém roku života. Chlapci zahajují pubertu mezi jedenáctým až třináctým rokem života, u dívek tento proces začíná o jeden rok dříve. Prudký růst a vývoj sekundárních pohlavních znaků je typický v průběhu puberty. Dospívající jedinci mají změny jak v citové oblasti, tak v psychice. Dochází k individuálním odlišnostem a k pohlavním rozdílům mezi chlapci a děvčaty. Chlapci mají změnu hloubky hlasu, výsev akné, zmožutnění svaloviny, zvětšení tělesné síly. Hlavním znakem je zvětšení a ochlupení pubické části těla. Děvčatům se začíná ukládat tuk v oblasti hýždí, břicha a steh. Začíná ochlupení v axilární a pubické části těla, vývoj prsou, nástup menstruace a výsev akné v obličejové části.

Vztahy mezi rodiči, učiteli a dalším okolím se často komplikují. Volf, Volfová (1996, s. 17)

Proto dochází k velkým změnám v sociálních vztazích. Pubescent má tendenci se odpoutat od rodiny. Kritizuje dospělé a má výhrady k jejich chování a vlastnostem. Ten kdo pubescentovi imponuje a koho si dospívající váží, tak toho přijímá bez zásadního problému. Vyšší autoritou nežli dospělí jedinci se stávají pro pubescenta v tomto období právě vrstevníci, kteří jsou pro něj velmi významní. Dospívající potřebuje jiný zdroj bezpečí, jistoty a opory pro svoji identitu. Velkou potřebou je přátelství. Vacínová, Trpišovská, Farková (2010, s. 98, 99)

1.1.3 Adolescence

Trvá přibližně od patnácti do dvaceti let a je etapou završení dospívání po stránce psychické.

Je etapou završení dospívání po stránce psychické a je charakteristickým obdobím od patnáctého do dvacátého roku života. Pohlavní zralost už dovršila. Jedinec se cítí být dospělý.

K vývojovým úkolům pro období adolescence podle Havighursta patří:

- přijetí vlastní fyzické struktury a role svého pohlaví,
- vytvoření nových vztahů k vrstevníkům obojího pohlaví,
- vývoj intelektových schopností potřebných k získání občanské kompetence,
- vytvoření hierarchie hodnot,
- příprava na povolání,
- emocionální nezávislost na rodičích a ostatních dospělých,
- získání jistoty a ekonomické nezávislosti na rodičích,
- dosažení sociálně zodpovědného chování,

- příprava na manželství a rodinný život.

Významným mezníkem v životě adolescenta je první sexuální zkušenost a první láska. Vacínová, Trpišovská, Farková (2010, s. 104)

2 RODINA A JEJÍ VÝZNAM

„Předpokladem zdravého fyzického, psychického a sociálního vývoje dítěte je především dobře fungující úplná rodina, která vytváří harmonický vztah mezi dětmi a rodiči. Dítě tak získává pocit bezpečí, jistoty a lásky. Své nezastupitelné místo v rodině má matka i otec, jehož význam v rodině roste s věkem dítěte. V době kdy je matka s dítětem na mateřské dovolené, zajišťuje otec rodinu ekonomicky.“ Volf, Volfová (1996, s. 14)

Nejdůležitějším předpokladem pro zdravý duševní vývoj dítěte je, aby vyrůstalo v citově vřelém, stálém a láskyplném prostředí. Zdá se to být samozřejmostí a snadno dosažitelné, ale někdy opak je pravdou. Požadavkem je, aby rodiče měli své dítě rádi a aby se měli rádi navzájem. Vytvořením společenství, které bude trvat celý život, dodá rodině pocit jistoty, bezpečí a možnost se kdykoliv rád vrátit domů. Matějček (1986, s. 9)

2.1 Funkce rodiny

- biologická (reprodukční)
- ekonomická (zabezpečovací)
- sociálně výchovná
- emocionální (kulturně-psychologická)

„Právě rodina je tou nejvýznamnější součástí společenské mikrostruktury, kde se procesy začleňování jedince realizují. Právem bývá proto rodina označována jako průsečík života jedince a společnosti. To platí hlavně ve vztahu k dítěti, jeho rozvoji a socializaci, kde zaujímá rodina úlohu rozhodující, nezastupitelnou.“ Dunovský (1986, s. 9)

Citová vyzrálost jedince, jeho odpovědnost za sebe i za druhé, charakterová vyspělost hrají stále významnější roli v životě dnešní rodiny.

2.2 Struktura rodiny

V současné době se rodiny od sebe velmi liší, otázkou však je, která rodina nejlépe může plnit výchovné poslání a jaké je v rodině složení osob. Existují rodiny, které preferují jedno dítě oproti rodinám, které preferují dětí více. Může být rodina s oběma rodiči, nebo taky rodina pouze s matkou, rodina pouze s otcem, rodina s nevlastním otcem či nevlastní matkou. Bývají rodiny i s prarodiči a bez nich. Odtud pak plyne složitost rodinných vztahů a možných potíží při výchově. Ovšem rodina není neměnná. Prchal (1976, s. 65)

2.2.1 Rodina úplná

Největší úspěch bude mít rodina úplná, kde je v zastoupení matka i otec se dvěma či více dětmi. Každý člen rodiny má v rodině svoji významnou úlohu, což je velmi důležité. Je potvrzeno různými průzkumy, že více než polovina mladých nezbedů pochází z neúplných rodin. Velmi důležité je pro výchovu vzájemná spolupráce obou rodičů. Tato zásada by měla být samozřejmostí v každé rodině, protože je mnohem významnější než ostatní činitelé. Funkce matky a otce se přirozeně od sebe liší, proto je důležité se vzájemně doplňovat a tím zajistit pro dítě harmonické prostředí pro jeho zdárný vývoj. Prchal (1976, s. 67)

2.2.2 Rodina neúplná

Vyznačuje se tím, že v rodině nějaký člen chybí (úmrtí, rozvod, děti narozené mimo manželství). Zde může vzniknout velký problém s deprivací dítěte, protože zastoupit matku nebo otce je velmi náročné. Závažný problém nastává tehdy, když chybí matka, protože ona je právě tím, která dítěti vytváří zázemí a důvěru. Každá ztráta je jakýsi otřes pro dítě, ale je pravda, že každé dítě a hlavně věk dítěte se s tímto stavem vyrovnává pokaždé jinak. Někdy se stává, že funkci matky převezme prarodič, teta, ve výjimečném případě i nejstarší sourozenec, který tuto funkci zastává velmi úspěšně. Pokud v rodině chybí otec, může dojít u dítěte k poruchám chování v jeho charakterovém vývoji. Převážně tato porucha se vyskytuje u chlapců, protože otec je

pro dítě důležitý vzor mužnosti, a proto má pak nedostatek autority, kázně a trpí nedostatkem jistoty a zázemí sociálního zařazení. Prchal (1976, s. 72, 73)

2.2.3 Náhradní rodinná péče

„ Rodiče, jejichž péče o děti je nedostatečná a ohrožuje zdraví dětí (děti zanedbané, týrané, zneužívané) jsou zbaveni rodičovských práv a děti jsou umístěny do náhradní rodinné péče. Tato náhradní rodinná péče může probíhat formou adopce (osvojení), pěstounské péče, pobytu v kojeneckých ústavech nebo dětských domovech.“ Volf, Volfová (1996, s. 14, 15)

2.2.3.1 Adopce

Na základě právní legislativy znamená přijetí dítěte za vlastní. Dítě k adopci je právně uvolněné, to znamená, že biologičtí rodiče dají souhlas k adopci dítěte nebo jsou zbavení rodičovských práv. Adoptované dítě přijme jméno adoptivních rodičů za vlastní. Za výchovu adoptivní rodiče nedostávají žádnou finanční odměnu na rozdíl od pěstounů, avšak státní příspěvek na nezaopatřené dítě pobírají.

Adopce se dělí na zrušitelnou a nezrušitelnou.

Zrušitelná adopce – dítě dostalo jméno adoptivních rodičů, avšak zůstal mu jeho rodný list.

Nezrušitelná adopce – provádí se teprve po dovršení jednoho roku dítěte, kdy osvojitelé jsou zapsány do matriky jako biologičtí rodiče. Dítě má vystavený nový rodný list se jménem nových rodičů.

2.2.3.2 Kojenecké ústavy a dětské domovy

Pro děti, které nemohou žít ve své vlastní rodině, nemohou být osvojeni či zařazeny do pěstounské péče, jsou zřízeny kojenecké ústavy a dětské domovy. Dětské domovy jsou rozděleny podle věku dětí:

- domovy pro děti do jednoho až tří let
- předškolní děti

- školní děti

„Pokud selže ve své funkci vlastní rodina, nastupuje spolupráce dětských lékařů a zdravotních sester, sociálních odborů místních úřadů, soudů, a policie, která musí vést k ochraně a k vlastnímu zajištění dítěte.“ Volf, Volfová (1996, s. 15)

2.2.3.3 Pěstounská péče

Pokud se rodiče nestarají o své dítě nebo pokud není dítě vhodné pro adopci (vyšší věk dítěte, špatný zdravotní stav dítěte, nemožnost právního uvolnění dítěte) zastupuje roli rodiče pěstounská péče individuální nebo skupinová. V tomto případě si dítě ponechává vlastní příjmení a svůj původní rodný list. Pěstouni jsou za tuto péči odměněni finančním příspěvkem, který je dotován státem. Tuto péči může vykonávat jak manželský pár, tak svobodná žena či muž.

2.2.3.4 Stacionáře a ústavy sociálního zabezpečení

Slouží rodinám, které potřebují pomoci s dítětem, které je postižené. Možnosti jsou dvě. Buď může dítě navštěvovat denní stacionář nebo týdenní stacionář. Na žádost rodičů jsou umístěné do ústavu sociálního zabezpečení převážně děti s psychickým postižením. Volf, Volfová (1996, s. 14, 15)

„Podstatným prvkem v lásce není něco dělat pro druhého, ale existovat pro druhého.“ Michael Quist

3 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY

„Mezi obecně uznávané konstanty, které ve společnosti ovlivňují užívání návykových látek, patří negativní jevy v rodině a ve škole, nevhodný způsob využití volného času, problematika zaměstnávání mladých lidí, špatně určená mravní, etická i právní výchova, snadná dostupnost drog, slabá sociální kontrola, nedostatečná trestně právní ochrana a malá účinnost sankčních a preventivních opatření.“ Presl (1995, s. 84, 85)

Patologické jevy se označují jako nezdravé, abnormální a obecně nežádoucí společenské jevy. V současné době je značný nárůst těchto sociálně patologických jevů. Každý patologický jev má určitou míru společenské nebezpečnosti. Problematika se netýká pouze České republiky, ale jedná se o celosvětovou problematiku, na které si klademe závažné otázky. Pokud by dnešní trend vývoje těchto nežádoucích jevů *„z hlediska kvantitativního i kvalitativního pokračoval, došlo by zcela jistě k ohrožení vývoje celé společnosti a jednotlivců, kteří v ní žijí.“* Fischer, Škoda (2009, s. 13)

Takové projevy chování, které společnost hodnotí jako za nežádoucí, jelikož porušují její sociální, morální, či právní normy, lze již chápat jako sociální patologii. Tento pojem a odvětví je spojován s prací H. Spencera, který je zastánce tzv. *“organického proudu“* v sociologii. *“Tato koncepce se vyznačuje důrazem na podrobnost rysů lidské společnosti a biologického organismu. Spencerův přístup hledal paralelu mezi patologií (nemoci) a patologií jako chorobou společnosti. E. Durkheim považuje sociální patologii za vědu o chorobách a nepříznivých skutečnostech v rámci dané společnosti, které se stávají její organickou součástí.“* Fischer, Škoda (2009, s. 14)

V dnešní době se tento termín používá jako sociální deviace nebo také sociální dezorganizace. Nejdůležitější je však znalost zdrojů a příčin sociálně patologických jevů, které vedou k jejich rozvoji a vzniku. Pokud tyto zdroje budeme znát, budeme úspěšnější při jejich řešení. Fischer, Škoda (2009, s. 27)

Jsou známy tři přístupy zdrojů patologických jevů a to biologicko-psychologický, sociálně psychologický a sociologický. Spíše didaktický charakter má tato klasifikace. U některých koncepcí a teorií můžeme zaznamenat vzájemné prolínání se všech faktorů, biologických, psychických i sociálních. Fischer, Škoda (2009, s. 29)

3.1 Obecné vymezení a terminologie sociálně patologických jevů

„Pojem sociální patologie je souhrnným označením nezdravých, abnormálních a obecně nežádoucích společenských jevů.“ Fischer, Škoda (2009, s. 18)

Jak již bylo zmíněno, pro pojem sociální patologie můžeme najít označení v podobě sociální deviace nebo sociální dezorganizace. Tyto pojmy se ale od sebe liší. Deviantní jevy nemusí být vždy patologické. Sociálně patologické jevy jsou vždy negativní pro daného jedince či společnost. Deviantní jevy však negativní být nemusí. Sociální dezorganizace se soustředí na širší aspekty příčin vzniku patologických jevů. Termín patologie vychází z latinského slova pathos, což znamená utrpení, choroba. Termín deviace vychází z latinského slova deviatio, což znamená odchylka, úchylka.

V dnešní době můžeme sledovat významný růst výskytu sociálně patologických jevů. Můžeme hovořit o mnoha typech, ale všechny jsou nechtěné, nežádoucí nebo nepřijatelné pro danou společnost. Bývá pravidlem, že čím vyšší je nebezpečnost, tím bývá větší zájem tuto problematiku řešit. V případě ignorování řešení může dojít až k narušení vývoje celé společnosti, ve které se tyto jevy vyskytují. Fischer, Škoda (2009, s. 13-18)

3.2 Agresivita a násilí

Agresivita a násilí se označuje jako manifestní, pozorovatelné chování úmyslně poškodit jiný organizmus jako je člověk, zvíře či třeba i neživý předmět. Z pohledu společenské nebezpečnosti je zapotřebí rozlišit druh agresivity. Odlišně bude hodnocena agresivita související s obranou a agresivita, která má v úmyslu ublížit a navodit bolest díky nenávisti. Agresivitu dělíme na zlostnou, instrumentální, spontánní. Násilí a agresivita se týká nejenom jednotlivců a společenských skupin, ale celé naší společnosti. Fischer, Škoda (2009, s. 53)

Šikana

Šikanování žáka jeho spolužáky není ničím novým. Také u nás tento jev není záležitostí pouze období puberty a adolescence, ale bohužel se vyskytuje i v období mladšího školního věku, kde se nešetří bezohledností a brutalitou. Dle statistik je

zřejmé, že každý pátý žák se nějak s tímto problémem v určité podobě již setkal na našich školách. Šikana bývá často skrytá, proto je obtížné zjistit, co se vlastně děje. Avšak řešení této situace je mnohem obtížnější, protože je důsledkem patologických sociálních vztahů mezi žáky či spolužáky. Šikanování se vyskytuje všude a může jedince doprovázet po celý svůj život. Jako například mezi sourozenci, ve školce, ve školách, v zájmových kroužcích, v zaměstnání, v partnerských vztazích, mezi nájemníky sídlišť, ale i v domovech pro seniory. Kolář (2001, s. 17)

„Šikana je ubližování někomu, kdo se nemůže nebo nedovede bránit. Obvykle mluvíme o šikaně tehdy, když jde o opakované jednání, ve velmi závažných případech označujeme za šikanu i jednání jednorázové, s hrozbou opakování. Mezi agresorem a obětí je osobní asymetrický vztah moci. To znamená, že oběť ví, kdo jí ubližuje, bojí se ho, je závislá na jeho rozmarech.“ Říčan, Janošová (2010, s. 21)

Šikanu dělíme na přímou a nepřímou. Přímá šikana je různorodá, může to být bití, kopání, poškozování a brání osobních věcí jako je např. oblečení, jídlo, peníze, slovní napadení, zotročování. Nepřímá šikana se projevuje sociální izolací jedince, který je vylučován z činností skupiny, nemluví s ním, neberou ho na vědomí a pohrdají jím.

Zásadní pro šikanu je neschopnost či nemožnost se bránit. Může být způsobená nějakým postižením, nešikovností, ale třeba větší převahou agresorů, kteří jednoduše přemohou obětního beránka. Příčiny a důvody šikany jsou různorodé, protože záleží na vlastnostech agresorů, ale i na vlastnostech oběti, které bývají trvalé. Předváděním se chlapců před dívkami tzv. „bavení třídy“ je nejčastějším motivem agresorů. Dále pak kompenzace méněcennosti si uspokojuje agresor týráním jiné lidské bytosti, má pak tedy pocit nadřazenosti a pocit moci. Říčan, Janošová (2010, s. 21, 22)

„Šikana nepoškozují jen oběť, ale také agresory a všechny, kteří jsou jejími svědky, nebo o ní vědí. Mimořádně závažná je proto třídní šikana. To je šikana, o které všichni vědí, zvláště když se odehrává dokonce přímo ve třídě. Jestliže mezi dětmi převládne názor, že je vlastně všechno v pořádku, pak skutečně „hoří“! Říčan, Janošová (2010, s. 27)

Vandalizmus

Vandalizmus je agresivní chování vyskytující se u lidí. Z trestně právního pohledu může být definován jako trestní čin, tudíž delikventní chování. Vandalizmus je agresivní sociálně patologický jev s charakteristikou poškozování majetku nebo věci bez zjevného důvodu a bez jakéhokoliv hmotného přínosu pro pachatele. Pachatel takto koná pro vlastní potěšení, aby se odreagoval, a aktivitu vykonává z důvodu kontroly svojí vlastní moci. Nejvíce se vyskytuje ve skupině adolescentů, ve spojitosti s jinými patologickými jevy, jako je například alkohol a drogy. Některé skupiny adolescentů vnímají vandalizmus jako náplň své činnosti a považují ho za volnočasovou aktivitu. Fischer, Škoda (2009, s. 55)

3.3 Suicidální jednání

V širším slova smyslu také sebevražedné chování, je spolu se spolu poškozováním nejhorším projevem autoagrese. Rozlišujeme suicidální chování, při kterém vznikají nápady, myšlenky, výroky, ale nedochází k sebevraždě. Oproti suicidálnímu jednání, kdy důsledky v chování k sebevraždě směřují.

Motivací sebevražedného jednání bývá nejčastěji únik z tíživé situace, kdy jedinec nevidí jiné východisko. Dochází ke ztrátě smyslu života, potlačení pudů sebezáchovy a následně k ukončení vlastního života. Velký výskyt tohoto jednání můžeme pozorovat ve věku mezi patnáctým až dvacátým čtvrtým rokem života, kdy je statisticky druhou nejčastější příčinou smrti. Ovšem největší výskyt sebevražd je pozorován u osob starších sedmdesáti pěti let. Poměr mezi pokusem o sebevraždu a úspěšným pokusem je deset ku jedné. Fischer, Škoda (2009, s. 61 - 63)

Sebepoškozování

Nejčastější skupinou trpící touto autoagresí jsou adolescenti ženského pohlaví. Je to chování, jehož cílem není zemřít, ale poškození sebe sama. Sebepoškozování může být součástí přijímacího rituálu u sekt nebo gangů, anebo únikem z nepříjemné situace např. osvobození od povinné vojenské služby. Nejčastější projevy této autoagrese jsou řezná zranění na rukou nebo popálení. Je projevem narušení osobnosti. Fischer, Škoda (2009, s. 84)

3.4 Psychoaktivní látky

Od nepaměti láká lidi vyzkoušet látky, které mění vědomí, a proto jsou pro lidi tak přitažlivé. Ve společnosti jsou některé látky legální a užívání je zcela obvyklé, pokud nepřekročí určitou mez. Společensky přijatelné látky jsou např. alkohol, nikotin nebo kofein. Neznamená to však, že nemají svá rizika. Statistika mluví o počtu lidí, kteří jsou na těchto „drogách“ závislí. Mezi výrazně rizikové látky patří látky, které jsou nelegální a obecně společensky nepřijatelné. Míra jejich nebezpečnosti se liší a pohybuje se v rozmezí méně rizikových drog až po drogy vysoce rizikové a návykové. Dle výzkumů je zřejmé, že čím dříve se člověk s alkoholem a nikotinem seznámí, tím je mnohem větší riziko přístupnosti s nelegálními drogami. Kolektiv autorů sdružení Sananim (2007, s. 15)

Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10) ve své páté kapitole specifikuje psychoaktivní látky způsobující duševní a behaviorální poruchy v deseti skupinách:

- F10.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané požíváním alkoholu,
- F11.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané požíváním opioidů,
- F12.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané požíváním kanabionidů,
- F13.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané užíváním sedativ nebo hypnotik,
- F14.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané požíváním kokainu,
- F15.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané užíváním jiných stimulancií (včetně kofeinu),
- F16.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané užíváním halucinogenů,
- F17.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané užíváním tabáku,
- F18.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané užíváním těkavých organických rozpouštědel,

F19.- duševní poruchy a poruchy chování vyvolané požíváním několika látek a požíváním jiných psychoaktivních látek. Mezinárodní klasifikace nemocí (1992, s. 143)

Akohol

Velkým problémem požívání alkoholu je jeho snadná dostupnost a okolnosti, že mnoho rodičů se více věnuje svému zaměstnání a nemá na děti dostatek času.

„Alkohol je jednoduchá chemická látka, která snadno proniká k různým orgánům včetně mozku. Její obsah v alkoholických nápojích kolísá zhruba od 2-3% (pivo) do asi 40% v destilátech. Důležitá není jen koncentrace alkoholu v tom kterém nápoji, ale i jeho množství. V jednom 12° pivu je zhruba stejně alkoholu jako ve 2 dcl vína nebo ½ dcl destilátu.“ Nešpor, Csémy (1992, s. 49)

Alkohol je mnohem nebezpečnější pro děti a mladistvé nežli pro dospělé. Děti a mladiství mají menší tělesnou hmotnost a jejich játra nejsou schopna alkohol odbourávat v takové míře, jak je tomu u dospělých. Velmi nepatrné množství alkoholu může způsobit nebezpečnou otravu. U dětí a mladých lidí se návyk na alkohol vytváří podstatně rychleji. Proto je důležité, děti a mladistvé před alkoholem chránit. Proto ve Spojených státech nebo v Japonsku se mohou alkoholické nápoje podávat až od dvaceti jedna let. Ve Švédsku je tomu tak od dvaceti let. Avšak u nás v České republice byla věková hranice stanovena na osmnáct let, ale bohužel ani ta se nedodrží. Velkým nebezpečím při požívání alkoholických nápojů u dětí a mladých lidí je jaterní onemocnění, zvýšený krevní tlak, onemocnění zažívacího ústrojí, onemocnění nervového systému a duševní choroby. Dle Světové zdravotnické organizace je pro zdravého dospělého člověka bezpečná dávka alkoholu kolem 20 g 100% lihu za den (16 g pro ženu, 24 g pro muže). Což odpovídá zhruba ½ l piva nebo 2 dcl vína.

Brzké varovné známky alkoholu jsou: alkohol v dechu, zarudlé oči, zhoršená pohybová souhra, bolesti hlavy v kocovině, nejistá chůze, ospalost, nezřetelná výslovnost, často oslabení zábran, slovní nebo fyzická agrese.

Známky dlouhodobého požívání alkoholu jsou: okénka (nepamatuje si, co dělal pod vlivem alkoholu), třes i když nebyl požit alkohol, zvyšování odolnosti vůči alkoholu, ospalost, samotářské pití, hltavé pití, ztráta nepijících přátel, alkohol používán

k uklidnění, snížená schopnost pítí ovládat a zastavit, častější úrazy, pády, popáleniny, pořezání, tělesné nemoci – např. jaterní, trávicího ústrojí, vyšší krevní tlak, pítí při nevhodných příležitostech. Nešpor, Csémy (1992, s. 48, 49)

Marihuana a hašiš

Z konopí pocházejí marihuana a hašiš. V hašiši je větší obsah účinných látek, který je až desetinásobný v porovnání s marihuanou. Látka nazývaná tetrahydrocannabinol (THC) obsažená v marihuaně a hašiši je vysoce účinná a je mnohem jedovatější nežli alkohol. Tři až čtyři osoby mohou být omámeny pouhým jedním gramem kvalitního hašiše. Nejčastěji se marihuana kouří. Drogy z konopí se také přidávají například do nápojů nebo cukrovinek. Tato velmi pomalu vylučující se droga má tendenci se ukládat v tukové tkáni. Po 4 - 8 dnech je možno prokázat v buněčných membránách až 40–50% THC po vykouření jediné cigarety. Po 30 dnech je to 10 – 20 % drogy a dokonce po 48–138 dní je možno zaznamenat až 1% této drogy. Je tedy zřejmé, že při pravidelném užívání se v těle hromadí tato droga a má nepříznivé účinky na tělesné i duševní zdraví. O polovinu více rakovinotvorných látek obsahují marihuanové cigarety nežli tabák. Užívání marihuany a hašiše jsou jedním z faktorů, které způsobují tzv. sociální rizika. Projevují se apatií, nezájmem, poruchami paměti, sklonem k násilnosti, ale také vyvolávají psychickou a fyzickou závislost. Užívání marihuany a hašiše je převážně u mládeže a adolescentů.

Brzké varovné známky marihuany a hašiše: zarudlé oči, zrychlený puls, bolesti na prsou, kašel, sucho v ústech, hlad, pach potu po spálené trávě, únava, nezájem, menší péče o zevnějšek, kolísání nálad, podrážděnost, zhoršená schopnost soustředění, horší prospěch, riziko úrazů a dopravních nehod, chladné končetiny.

Známky dlouhodobého užívání: delší reakční čas (horší postřeh), zhoršení paměti na nedávné věci, nepravidelný menstruační cyklus, zhoršená obratnost, zhoršená schopnost orientace v čase a v prostoru, neochota přebírat zodpovědnost, nevyzrálost, kolísání nálad, zpomalení životního rytmu, ztráta kvalitních zájmů, závislost projevující se zneužíváním drogy i při zcela nevhodných příležitostech, neplodnost u mužů a nebezpečí poškození plodu u těhotných žen, chronické záněty spojivek a hltanu, povahové změny, citové otupění, ztráta hodnot.

„Americké materiály shrnují účinek marihuany následovně: Marihuana dělá z nadaných průměrné, z průměrných hloupé, z bojovníků poražené.“ Nešpor, Csémy (1992, s. 50, 51)

Tabák

Tabák je považován mezi nejčastější návykové látky, přestože účinky tabáku se neprojevují tak rychle a dramaticky, vzhledem k rozšířenosti kouření jsou však citelné. Zodpovědný za účinky tabáku není pouze nikotin, ale i další škodlivé látky jako jsou dehty, kysličník uhelnatý, kyanid, arsenid nebo formaldehyd. Nešpor, Csémy (1992, s. 58)

„Nikotin je silně toxická, bezbarvá látka, rostlinný alkaloid obsažený v tabáku. Užívání nikotinu jako psychotropní látky je vázáno na tabák, respektive na jeho kouření. Jiné aplikační formy (speciální žvýkací tabák, šňupání) nejsou příliš rozšířené. Pokusy o užití jinou aplikační formou (např. odvar z cigaret) mohou končit smrtí, nikotin je poměrně toxický. Smrtelná dávka se pohybuje kolem 80mg.“ Kolektiv autorů sdružení Sananim (2007, s. 142)

Příznakem u kuřáků začátečníků jsou typické: bledost, studený pot, nevolnost, případné zvracení, závrať, bolesti hlavy, pokleslá nálada. Je to vlastně lehčí otrava nikotinem.

U dlouhodobých kuřáků jsou příznaky typické: kašel, pokles tělesné výkonnosti, bolesti žaludku, srdeční obtíže, impotence u mužů, riziko poškození dítěte u těhotných žen, nepříznivé účinky na pokožku obličeje, rychleji stárnoucí pleť, alergie na složky tabákového kouře a astma. Bohužel tento návyk se už vyskytuje u dětí v mladším školním věku a provází je po celý život.

Lékaři již dlouhou dobu znají problémy, které kouření způsobuje. Nejzávažnějším problémem je však stále výskyt zhoubných nádorů plic různých typů a v neposlední řadě se do této kategorie řadí onemocnění srdeční, onemocnění cév a dýchacího systému. Riziko však nesou i pasivní kuřáci, tedy ti jedinci, kteří se zdržují v zakouřených prostorách, přestože sami nekouří.

„To se týká zvláště dětí, jejich odolnost je menší. Hrozí jim záněty dýchacích cest a astma. Ten, kdo žije ve společné domácnosti s bezohledným kuřákem a sám nekouří, zatěžuje své tělo dávkou zhruba dvou cigaret za den.“ Nešpor, Csémy (1992, s. 58, 59)

Organická rozpouštědla

Organická rozpouštědla patří mezi velmi nebezpečné látky. Pokud dítě nebo mladiství upadne do bezvědomí a zůstane v prosycené atmosféře jejich parami, hrozí smrtelná otrava. Značné zneužití těchto rozpouštědel se vyskytuje u dětí a dospívajících mladšího věku. Při dlouhodobém zneužívání dochází k poškození jater, krvetvorby i mozku. Dále pak jsou nebezpečná i lepidla a spreje, které tyto rozpouštědla obsahují. Nebezpečí smrtelné otravy hrozí již při prvním užití.

Brzké varovné známky užívání rozpouštědel: z dechu i z oděvu je cítit zápach po chemikáliích, obluzenost, nepřítomnost duchem, dítě působí neduživě, je pobledlé, je mu špatně, zanedbává školu, rozšířené zornice, zarudlé oči, nepřítomný pohled rozjařenost a poruchy vnímání, při otravě přecházejí ve spánek, méně často obluzení přetrvává dlouhodoběji, nezřetelná výslovnost, nesmyslný smích.

Známky dlouhodobého užívání rozpouštědel: nezájem, lenivost, horší prospěch, zvýšené jaterní testy, poruchy paměti a riziko poškození mozku, poruchy krvetvorby, závislost, neschopnost se ve vztahu k „čichání“ ovládnout, zneužívání i při zcela nevhodných příležitostech, častější onemocnění srdce a dýchacího systému, vyrážka kolem úst a nosu, zhoršená pohybová souhra. Nešpor, Csémy (1992, s. 53)

3.5 Návykové a impulzivní poruchy

Jedná se o poruchy vzdorovat impulzivnímu chování nebo činům poškozujícím jedince nebo jeho okolí. Jsou to činy neplánované a nepromyšlené s minimální kontrolou daného jedince. Následkem těchto poruch může být dokonce kriminální chování, jako jsou krádeže nebo pyromanie. Fischer, Škoda (2009, s. 125)

Návykové chování ve vztahu k počítači

Skupina dětí a mládeže, kteří jsou závislí na počítači, tvoří nesourodou skupinu. Především se jedná o osoby, které se prostřednictvím tohoto vztahu snaží uspokojovat svojí potřebu nebo překonávají nějaký problém. Nadměrné věnování se počítači je jeden z problémů, který zahrnuje patologické chování výrazně v oblasti počítačových her. Je evidentní, že toto obrovské riziko je zejména u dětí, mládeže, ale má své jisté riziko i u dospělých osob. Odráží se na zanedbávání školy, zaostávání v sociálních dovednostech, je rizikem pro zdravý vývoj pohybového systému, ale i představuje prvky násilí a hazardu v mnoha počítačových hrách v rámci virtuálního světa.

Aby se tyto problémy neprohlubovaly, je důležité brzké rozpoznání varovných signálů, jako je náhlé horšení prospěchu a chování, rapidní únavnost, ztráta zájmu převážně o přátele. Musíme mít na paměti, že se vyplatí spolupracovat s ostatními členy rodiny zejména s těmi, kteří sdílí společnou domácnost. Je nutné o problému hovořit, co se týká počítače a trvat na změně, prosadit si určitá pravidla a těmi se řídit. Je dobré počítač umístit na viditelné místo, aby rodinný příslušník měl přehled, jak dlouho nebo co na počítači dítě provádí. Tím se sníží riziko jeho špatného používání např. kyberšikana, patologické hráčství násilných her, popřípadě i pornografie. Nejdůležitější je však podpora rozvíjení zájmu dítěte a přemýšlet o způsobech, jak trávit volný čas, protože se to vždy vyplatí. Nešpor (2000, s. 35,36)

„Počítač, internet, mobilní telefon, televize - položky, které jsou dnes víceméně běžnou součástí českých domácností a děti přitahují jako magnet. Nemálo z nich pak s těmito „kamarády“ tráví denně více času než s vrstevníky z masa a kostí.“ (Šance dětem, online, cit. 2015-11-15)

Patologické kradení (kleptomanie)

Jedná se o neschopnost odolat nutkání, ukrást nějakou věc a to opakovaně, přičemž danou věc k životu ani k obohacení nepotřebuje. Většinou se jedná o věci nevalné finanční hodnoty. Pachatel většinou tuto aktivitu provádí pro své vlastní vzrušení před činem i po něm. Kleptomani většinou preferuje dané prostředí nebo soubor věcí. Tato

porucha bývá někdy spojována s duševním onemocněním, dědičností a závislostí. Fischer, Škoda (2009, s. 132, 133)

3.6 Patologické jevy spojené s prostředím rodiny

Ve vývoji člověka má rodina nenahraditelný společenský význam. Mezi ne jedinou, ale velice důležitou a zásadní příčinu vzniku patologických jevů, je působení rodiny. Špatné fungování rodiny se může stát i zdrojem vzniku patologických jevů. Nejcitlivější na tyto vlivy jsou samozřejmě děti a mládež. Zdrojem těchto problémů může být dysfunkce rodiny, problém anomálních osobností rodičů nebo neúplná rodina. Fischer, Škoda (2009, s. 140)

Syndrom CAN (Child Abuse and Neglect)

„Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte je definován jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné“. Fischer, Škoda (2009, s. 145)

V některých případech se na ubližování dítěte nepodílí pouze rodiče, ale i další členové rodiny. Nezabránění takovému chování je považováno též za týrání. Odlišné způsoby ubližování mohou navodit rozdílné důsledky, proto je nutné rozlišit problémy vzniklé deprivací, týráním a zneužíváním. Fischer, Škoda (2009, s. 145, 146)

Poruchy ve výchově a funkcích rodinného prostředí

Poruchy rodičovství souvisí s omezenou schopností zvládat roli rodiče. Rozlišujeme následné kategorie poruch rodičovské role.

Rodiče se o své dítě nemohou starat. Stává se tak důsledkem např. přírodních katastrof, ve válce anebo při úmrtí člena rodiny.

Rodiče se o své děti starat neumějí či nedovedou. Tato situace nastává v případě rodičů, kteří jsou nevyzrálí, dítě se nenarodí v manželském prostředí, dítě je hendikepované. Můžeme sem zařadit i děti rozvedených rodičů, kdy se mohou děti stát rukojmím v daném vztahu.

Rodiče se o děti starat nechtějí. Tato výchovná porucha je způsobená poruchou osobnosti rodičů, jako je například psychopatie nebo disharmonická osobnost. Díky omezenému zájmu rodičů, děti nedostávají patřičnou péči a v některých případech jsou i opuštěny. V některých případech je taková výchova rodičů nejenom nedostatečná, ale až škodlivá.

Rodiče se o dítě starají nadměrně a hyperprotektivně. Dítě dostává nadměrnou pozornost od svých rodičů, která vede k rozmazlování. Negativním projevem bývá disrespekt k ostatním a nesamostatnost. Fischer, Škoda (2009, s. 141, 142)

3.7 Kriminalita a delikvence

Deviantní chování

Dalším významným nebezpečím jsou neznámé osoby, které mohou přivodit dětem značné problémy. Jako je například šikanování, zneužívání dětí, únosy a jiná trápení. Děti musí vědět, že je běžné říci "ne", tomu, kdo by jim chtěl nebo se pokoušel něco dělat, co jim nahání strach nebo je uvádí do rozpaků, zkrátka to, co je nepřipustné. Je důležité, aby věděly, že existují různé metody, které nám napomáhají se různým nebezpečným situacím vyhnout. A především, že je samozřejmé se o nějakém trápení či problému podělit s rodiči nebo se svým pedagogem. K jakémukoliv problému může dojít v každém prostředí, v každé společenské vrstvě a ve všech lidských rasách. Elliottová (1994, s. 16, 17)

Kriminalita

Je chování, které je ve společnosti hodnoceno jako trestné. Jedná se o poruchu sociálně adaptačních schopností a dovedností. Můžeme rozlišit faktory způsobující vyšší pravděpodobnost vzniku kriminálního chování.

Biologické faktory – ve většině případů se muži dopouštějí více trestných činů oproti ženám v poměru deset ku jedné. Velká část uvězněných osob je do dvaceti šesti let. Genetické dispozice mohou způsobit vyšší dráždivost a impulzivitu, která vede k vyšší míře kriminality.

Psychické faktory – kriminálního chování se většinou dopouštějí jedinci s nižšími rozumovými schopnostmi. Je to v důsledku toho, že nejsou schopni domyslet následky svého jednání. Jedná se převážně o vrozené poruchy, mezi které patří asociální porucha osobnosti nebo také sexuální poruchy jako například sadismus, pedofilie a sadomasochismus.

Sociální faktory – nejvýznamnějším sociálním faktorem je rodina. Negativní vývoj jedince je zpravidla způsoben anomální osobností rodičů, dysfunkční rodinou, neúplnou rodinou nebo syndromem CAN. Fischer, Škoda (2009, s. 155 - 160)

4 PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ

4.1 Preventivní a rozvojové zaměření výchovy

V posledním desetiletí se stále klade důraz na prevenci patologických jevů prostřednictvím různých výchovných programů pro děti a mládež.

Oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže: Drogová závislost, alkoholismus a kouření, kriminalita a delikvence, virtuální drogy (počítače, televize, video), patologické hráčství (gambling), záškoláctví, šikanování, vandalismus a jiné formy násilného chování, xenofobie, rasismus, intolerance.

„V zásadě je prevence chápána ve třech rovinách. Primární prevence (určená celé populaci, zejména té části, která není kriminalitě riziková a ani narušená). Sekundární prevence (zahrnuje aktivity zaměřené na kriminálně rizikové jedince a skupiny, u kterých je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou nositeli závadové činnosti, i na ty, u nichž je vyšší pravděpodobnost, že se stanou jejichmi oběťmi např. minoritní skupiny nebo děti z míst se zvýšenou kriminalitou). Terciální prevence (usiluje o léčení, resp. zabránění recidivy u těch, kteří jsou již negativními jevy zasaženi). Prevence se zaměřuje na sociální prostředí, příčiny a podmínky vzniku závadového jednání a jeho recidivy. Jakýkoli systémový přístup k problémům dětí a mládeže (drogy, delikvence, nezaměstnanost...) musí obsahovat tyto tři složky.“ Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková a Pavlíková (2002, s. 41, 42)

Rozvojová a preventivní složka musí být součástí výchovného působení na děti a mládež. Převážně jde o to, pomáhat mladému člověku budovat svojí identitu a osvojovat si různé sociální role s něčím větším než jen on sám, dokázat se začlenit do skupiny vrstevníků a především mu poskytnout bezpečné místo a pocit bezpečí. Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková a Pavlíková (2002, s. 42)

„Z toho plyne, že dítě, které nemá přiměřené zájmy, svého koníčka, nudí se, snadněji podlehne negativním vlivům asociálních jedinců a part. Může se také projevovat závislost na virtuální droze v případě nedostatku emocionálních sociálních vazeb. Naopak dítě, které má svůj oblíbený sport, hudbu, tanec, věnuje se modelářství, rybaření nebo jiné zájmové činnosti, nebude pravděpodobně z nudy rozbíjet v parcích sochy, přepadat důchodce, týrat a šikanovat mladší a slabší spolužáky nebo ubližovat zvířatům.“ Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková a Pavlíková (2002, s. 38)

4.2 Spolupráce mezi rodinou a školou

Spolupráce mezi rodinou a školou je zajišťována výchovnými poradci, pedagogicko-psychologickými poradnami nebo středisky výchovné péče. Škola má minimální možnosti ovlivnit dysfunkční rodinu a má pravomoc provádět pouze poradenskou činnost. Vágnerová (2005, s. 172)

Studenti musí důvěřovat školnímu personálu a v případě výskytu sociálně patologických jevů pro ně musí být komfortní diskuze na toto téma. Je potřeba studenty podporovat, aby se přišli poradit, pokud se s těmito jevy setkají buď s rodinou, nebo s pedagogickými pracovníky školy. Spolupráce mezi rodinou a školou je klíčovým aspektem k prevenci sociálně patologickým jevům.

4.3 Podpůrný systém ve školství

Pro fungování profesního a školního poradenství je nutná spolupráce dalších odborných služeb. Proto se Český systém školních poradenských služeb neobejde bez spolupráce s institucemi a službami, které zajišťují podporu jeho základních funkcí. Z toho plyne, že Český systém školních poradenských služeb se bezpochyby stává součástí podpůrné sítě ve školství. Podpůrná opatření ve školství jsou také definována v příslušné legislativě. Tato podpůrná opatření mohou být definována jako užití specifických metod, prostředků nebo postupů při poskytování pedagogicko-psychologických služeb. Stejně tak použití speciálních učebnic, didaktických materiálů anebo zajištění služeb asistenta pedagoga, nebo snížení počtu žáků v dané učební skupině.

Mezi nejdůležitější role, které podporují vzdělávací, a výchovný systém ve školství patří tento odborný personál.

4.3.1 Výchovný poradce

Je v podstatě učitelem specialistou, který by měl mít praxi v učitelském oboru a následné specializované vysokoškolské vzdělání získané postgraduálním studiem. Roli výchovného poradce můžeme definovat jako styčného důstojníka mezi žáky, jejich zájmy a zájmy daného školského zařízení. Hraje roli spojovacího článku mezi specializovanými poradnami a daným školským zařízením. Velice úzce spolupracuje s žáky a celým učitelským sborem. Jestliže se na škole, ve spolupráci s relevantními členy učitelského sboru, podaří vytvořit efektivní systém diagnostické práce, stane se výchovný poradce nenahraditelným pomocníkem a specialistou. Mezi jeho nejdůležitější úkoly patří poskytování informací o činnosti poradenských institucí a možnostech spolupráce s nimi, vytvoření funkčního diagnostického systému na dané škole, pomoc učitelům při zpracování metodiky sběru a analýzy důležitých informací o žácích, konzultace s žáky a jejich rodinami podporující výběr nejvhodnějšího typu a zaměření dalšího vzdělávání, odhalení studentů s výchovnými nebo vzdělávacími obtížemi a pomoc s řešením těchto problémů, prevence patologických jevů a v případě výskytu těchto jevů pomoc s jejich nápravou.

4.3.2 Školní metodik prevence

Má za úkol provádět metodickou a koordinační činnost v oblastech: vytváření a správa preventivního programu, vedení aktivit školy se zaměřením na prevence patologických jevů jako je záškoláctví, vandalizmus, kriminálního chování a dalších, vzdělávání učitelského sboru zaměřené na prevenci patologických jevů, podpořit integraci společenských menšin zapojením multikulturních prvků do vzdělávacích osnov a tím omezit výskyt rasismu, xenofobie a jiných patologických jevů zaměřených na kulturní a etnické odlišnosti a vést o tom písemné záznamy. Tato role také zahrnuje sdílení odborných informací o problematice sociálně patologických jevů s pedagogickými pracovníky školy a předávání těchto výsledků na odborných seminářích širší veřejnosti. Poradenská činnost školního metodika spočívá v analýze a

identifikaci žáků se zvýšeným sklonem k sociálně patologickému jednání a pomoc s řešením problematických situací.

4.3.3 Ředitel školy

Je zodpovědný za efektivní hospodaření školy, je nejvýše postaveným hierarchickým článkem v rámci vedení školy. Rozhoduje o rozdělení disponibilních prostředků mezi materiálním vybavením a kvalifikačním vybavením pracovníků školy. Jeho manažerská práce může být hodnocena efektivitou rozdělení těchto prostředků. Mezi náplň jeho práce patří pozorování a hodnocení kantorů při práci, rozhovory se žáky a ostatních pracovníků školy při řešení jednotlivých problémů a zajištění podmínek pro efektivní diagnostickou práci v ústavu.

4.3.4 Třídní učitel

Je velice významnou součástí systému poradenských služeb ve škole. Není jen vyučujícím konkrétního předmětu, ale při správném využití všech informací získaných od žáka a jeho nejbližších rodinných příslušníků hraje klíčovou roli v systému prevence sociálně patologických jevů. Na základě získaných informací musí třídní učitel vést školní záznamy, dílčí hodnocení a celkové hodnocení žáka včetně jeho pedagogických charakteristik.

4.3.5 Školní psycholog

Spolupracuje jak s pedagogy, tak žáky daného zařízení. Spolupracuje při zápisu do první třídy, diagnostikuje výchovné problémy žáků stejně tak jako provádí diagnózu nadaných žáků. Podílí se na přípravě individuálních vzdělávacích plánů, vede pohovory s žáky při řešení jejich studijních i osobních problémů. Je součástí kariérového poradenství a preventivního programu problematického chování daného vzdělávacího zařízení. Dále se podílí na řešení multikulturní problematiky a poskytuje konzultace zákonným zástupcům studentů.

4.3.6 Školní speciální pedagog

Vyhledává žáky se speciálními potřebami a zařazuje je do odpovídající pedagogické péče. Diagnostikuje vzdělávací potřeby žáka, vytyčuje hlavní problémy a stanovuje

individuální plán podpory daného žáka. Efektivitu daných plánů pravidelně vyhodnocuje a navrhuje korektivní opatření v případě nutnosti. Zajišťuje také veškerou komunikaci se zákonnými zástupci žáka. Podílí se na integraci žáků se zdravotním postižením nebo speciálními potřebami na vzdělávání. Mezi jeho povinnosti patří koordinační a metodické vedení pedagogických asistentů.

4.3.7 Asistent pedagoga

Hraje klíčovou roli při přizpůsobování žáků školnímu prostředí, při komunikaci se žáky a při spolupráci se zákonnými zástupci žáků. Tuto funkci může vykonávat osoba s odborným pedagogickým vysokoškolským nebo vyšším odborným vzděláním.

4.3.8 Osobní asistent

Není zaměstnancem daného vzdělávacího zařízení a může být využit pouze se souhlasem ředitelem školy a zákonných zástupců daného žáka, většinou se zdravotním postižením.

4.3.9 Středisko výchovné péče

Je školské zařízení poskytující preventivně výchovnou péči podporovanou státem. Zaměřuje se na mravně ohroženou a narušenou mládež a to ve spolupráci s odborem sociální péče. Základními funkcemi střediska výchovné péče je prevence vzniku negativních patologických poruch chování, zmírnění či odstranění důsledků již vzniklých poruch, podpora kvalitního osobnostního vývoje dítěte a v neposlední řadě poskytování poradenství sociálním skupinám s rizikem či projevy patologických poruch chování. Střediska výchovné péče se soustředí na pomoc s prevencí drogových závislostí u dětí a mládeže a ostatních sociálně patologických jevů ve spolupráci s pedagogicko-psychologickými poradnami, speciálně pedagogickými centry, předškolními a školními zařízeními. Ve svém programu mají také péči o nezletilé narkomany a alkoholiky, přičemž v této oblasti je nezbytná spolupráce lékařů a psychiatrů. Většinou se jedná o mládež, která prošla ústavním nebo nápravným zařízením. Tyto střediska také zajišťují akutní pomoc v případech selhání rodičovské péče, týrání nebo pronásledování a to díky své občanské dostupnosti a rozmístění po celém území České Republiky. Opekarová (2010, s. 27-40)

4.3.10 Speciálně pedagogické centrum

Toto centrum poradenských služeb poskytuje svoje služby studentům s různým zdravotním postižením ve speciálních vzdělávacích zařízeních nebo odborné služby žákům, kteří jsou integrováni do běžných škol. Mezi základní funkce centra patří vyhledání žáků se zdravotním postižením, poskytnutí komplexní pedagogické a psychologické diagnostiky, vytvoření plánu péče a práce s těmito žáky. Zajišťují také konzultace jak pro rodiny postižených dětí, tak pro pedagogické pracovníky školy. Opekarová (2010, s. 24-26)

4.3.11 Pedagogicko-psychologická poradna

Tato poradna pracuje s velice kvalitní sítí kontaktních míst, která je dostatečná pro celou Českou republiku. Poskytuje služby pedagogicko-psychologického poradenství při vzdělávání žáků základních a středních škol. Nejčastěji je tato činnost vykonávána ambulantně, ale běžné jsou také návštěvy pracovníků Poradny přímo ve vzdělávacích zařízeních. Poradny pomáhají zejména při zápisu do prvních tříd, doporučují rodičům vhodnou formu vzdělávání, zajišťují speciální potřeby žáků ve školách, vypracovávají odborné posudky a v neposlední řadě poskytují poradenské služby žákům, pedagogům i rodinám. Prostřednictvím svých zaměstnanců zajišťují prevenci sociálně patologickým jevům. Opekarová (2010, s. 21-24)

5 VOLNÝ ČAS

Trávení volného času nám nabízí jistou svobodu a je jedním z nejlepších společenských ukazatelů vedle práce a jiných povinností, s níž jsme nerozlučně spjati. Rekreaci, zábavu, odpočinek, zájmové vzdělávání, zájmové činnosti, dobrovolné společensky prospěšné činnosti, to vše můžeme ve volném čase vykonávat. Volný čas je zároveň tou nejlepší prevencí sociálně patologických jevů. Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková a Pavlíková (2002, s. 13)

„Volný čas je doba, která nám zbývá po splnění povinností. Je to oblast naší svobodné volby. Zahrnuje činnosti, které vykonáváme dobrovolně, rádi, přinášejí nám radost a uspokojení. Volný čas je zapotřebí citlivě pedagogicky ovlivňovat.“ Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková a Pavlíková (2002, s. 13)

5.1 Pohled na volný čas

V každé době si hledaly děti místa, která by byla vhodná pro jejich hru. Nejčastěji si vytváří svůj vlastní svět tam, kde není dohled dospělých a tam využívají svou zvědavost, rozvíjejí fantazii, zažívají dobrodružství a zkouší svoji sílu a hranici. Hledají různé skrýše, prozkoumávají jeskyně, stavějí si chýše a zkoumají blízké okolí, jako jsou staveniště nebo prázdné budovy. Některé děti se nudí, protože neví, jak využít správně svůj volný čas. Proto dávají přednost televizi a různým počítačovým hrám, nic nedělání nebo poflakování. Existuje řada dětí, které využívají volný čas tak, že ničí ve svém okolí různé předměty nebo se dopouštějí násilí vůči ostatním. Tím si vybíjí agresi a napětí. Viehoffová, Reuysová (1996, s. 7)

Jelikož mají děti hodně volného času, měli by mít rodiče zájem, jak s ním jejich děti naloží, protože je to v zájmu správně fungující rodiny. Samozřejmě výchovu dítěte ve volném čase rodina plně zajistit nedokáže, protože nemá dostatek času a materiální vybavení a převážně odbornou kvalifikaci. Děti, mládež a dospívající se potřebují stýkat

se svými vrstevníky. Rodina však tuto potřebu v této míře uspokojit nezvládne, ale ovlivnit jí může. Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková a Pavlíková (2002, s. 14)

Právě rodiče jsou pro děti velkým vzorem buď pozitivním či negativním. Bohužel v rodinách, kde panuje nezáměr o volnočasové aktivity svých dětí, dochází ke špatnému plnění výchovné funkce. Tento nedostatek se však dá do určité míry kompenzovat prostřednictvím škol, výchovných zařízení nebo kvalifikovaným pedagogickým vedením. Velké nebezpečí nastane, když se to nepodaří a dítě se dostane do nějaké vrstevnické nežádoucí skupiny, která na něj bude mít velký vliv a začne se podílet na vandalismu, brutalitě, agresivitě, šikaně nebo začne užívat návykové látky. Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková a Pavlíková (2002, s. 15)

Je velmi důležité, aby pedagogové ovlivňovali trávení volného času a tím podporovali aktivitu dětí a mládeže, nabízeli prostor pro seberealizaci, spontánnost, uspokojování potřeb nových dojmů, sociálních kontaktů, ale především pocit bezpečí a jistoty. Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková a Pavlíková (2002, s. 17)

„Činnosti ve volném čase konané na základě dobrovolné účasti a vhodným pedagogickým způsobem motivované a usměrňované poskytují příležitost pro rozvoj všech stránek osobnosti, tělesných a duševních vlastností i sociálních vztahů.“ Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková a Pavlíková (2002, s. 17)

5.2 Výchova mimo vyučování

„Jak bylo již zmíněno, tak na výchovné působení rodiny navazují a doplňují je předškolní zařízení a později i škola jako jeden z nejvýznamnějších činitelů.“ Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková a Pavlíková (2002, s. 33)

Vymezení výchovy mimo vyučování: Probíhá mimo povinné vyučování, probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny, je institucionálně zajištěná, uskutečňuje se převážně ve volném čase.

Ve studijních a pracovních výkonech se odráží, jak člověk nakládá s volným časem, odpočinkem, zábavou nebo rekreací. Pokud má člověk stále nějaké hodnotné zájmy, které trvají i celoživotně, mohou velmi pozitivně ovlivňovat partnerské vztahy i

výchovu dětí v rodině. Dále pak je důležité podporovat zájmy, které jsou jedinci blízké a baví ho. Výchova mimo vyučování tedy plní funkci výchovnou, vzdělávací, zdravotní a sociální. Má velký vliv v prevenci společensky nevhodných a škodlivých forem chování, které v současnosti rapidně narůstají právě u dětí a mladistvých. Nejčastějším problémem je užívání návykových látek jako např. nikotin, marihuana, alkohol, těkavé látky a závažné výchovné projevy šikany, záškoláctví a agresivity. Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková a Pavlíková (2002, s. 37 - 38)

PRAKTICKÁ ČÁST

6 PRŮZKUM DOSTUPNOSTI VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT A NÁVYKOVÝCH LÁTEK U DĚTÍ A MLÁDEŽE VE VELKÝCH PAVLOVICÍCH

6.1 Cíl průzkumu a průzkumné otázky

Hlavním cílem průzkumu je zjistit dostupnost volnočasových aktivit pro děti a mládež ve Velkých Pavlovicích. Zjistit, jak respondenti využívají tyto aktivity, a určit, zda vidí smysl v těchto nabízených činnostech. Dále byl zaměřen na dostupnost návykových látek, které mohou negativně ovlivnit rodinnou harmonii a další budoucnost jedince. Průzkum byl realizován metodou dotazníku (jeho celé znění je součástí přílohy).

6.2 Hypotézy

Před realizací byly stanoveny tyto hypotézy:

H1: Ve Velkých Pavlovicích je dostatek kvalitních volnočasových aktivit jak pro děti, tak mládež.

H2: Nadpoloviční většina respondentů z Velkých Pavlovic má zkušenost s návykovými látkami.

6.3 Metodika a technika sběru dat

Před provedením samotného průzkumu jsem provedla předvýzkum u 5 respondentů pro ověření srozumitelnosti všech otázek a odstranila jsem pár nejasností a nedostatků.

Dotazník tedy zhotovený pro tento průzkum obsahuje 13 položek, z toho jsou položky uzavřené (strukturované), jsou zde zastoupeny položky dichotomické

(odpovědi ano – ne) i polytomické (možnost více odpovědí) a položky otevřené (nestrukturované). Na některé otázky respondent nemusí odpovědět.

Pro splnění stanoveného cíle práce a ověření zadaných hypotéz byl využit kvantitativní výzkum. Ten je zaměřen na hledání vztahů mezi dvěma či více proměnnými. Úkolem je statisticky popsat typ závislosti mezi těmito proměnnými. Jeho hlavním cílem je ověřování platnosti teorií pomocí testování z těchto teorií vyvozených hypotéz. Punch, Keith (2011).

Data byla sbírána metodou dotazování, technikou anonymního dotazníku. Dotazník je v pedagogickém výzkumu velmi frekventovanou metodou při získávání dat. Je to soustava předem připravených správně sestavených otázek, na které respondent písemně odpovídá. Jsou kladeny vysoké nároky na průzkumníka při sestavování položek dotazníku, aby vytvořil dokonale sestavený dotazník. Ekonomická výhodnost této metody je spatřována v tom, že umožňuje poměrně rychlé získávání dat od velkého počtu respondentů. V dotazníku mohou být položky uzavřené (strukturované), kdy respondent volí z nabízených odpovědí – jednu nebo více. U těchto položek je snadné a rychlé vyhodnocování. Dál mohou být v dotazníku položky otevřené (nestrukturované), kdy je uvedena pouze otázka a je dán prostor pro respondentovu odpověď. Otevřených položek se užívá u menšího počtu dotazníku kvůli náročnějšímu vyhodnocování. Chráska (2007, s. 163 – 166)

6.4 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor byl tvořen dětmi a mládeží žijících na Jižní Moravě, konkrétně z města Velké Pavlovice ve věku 8 - 18 let. Abych dosáhla širší spektrum zastoupení respondentů dle pohlaví, věku a zájmů, dotazníky byly dětem a mládeži rozdaný na více místech a to sice ve škole, na dětském hřišti nebo v Ekocentru Trkmanka, které je součástí Velkých Pavlovic. Výhodou tohoto přímého oslovení dětí a mládeže byla 100% návratnost. Někteří dotazník vyplnili na místě, jiní si jej vzali domů a přinesli ho pak do školy nebo do Ekocentra Trkmanka, kde ho odevzdali pověřeným osobám, jak jsme byli domluvení.

6.5 Charakteristika místa šetření - Velké Pavlovice

Na jednom místě Jihomoravského kraje, nedaleko od Břeclavi a Hodonína, se rozprostírá malebné městečko Velké Pavlovice. V současné době má 3323 obyvatel. Kolem dokola ho zdobí vinorodá pole. Je to obec, do které jsem se přivdala a zároveň jsem si k ní vypěstovala vřelý vztah. Žije se tu klidně, skromně, jinak než ve městě. Kdo v tomto kraji žil nebo se s ním seznámil s jeho přírodními krásami, lidovými tradicemi i pracovitým pohostinným lidem, ten nemůže na něj zapomenout a vždy se do něj rád vrací.

„*Morava, krásná zem, osázená vinohradem...*“ kolik myšlenek a představ dokáže vyvolat jen jeden krátký úryvek naší známé písně. Jiné vzpomínky vyvolává třeba v těch, kteří v této oblasti prožili část nebo celý život, nebo ten, kdo tuto oblast pouze navštívil. Velké, několikahektarové, plochy mírně zvlněné krajiny jsou pokryty vinicemi a ovocnými sady a při jejich letní a podzimní návštěvě si každý přijde na své. Může se potěšit utržením krásně zbarvených meruněk či broskví, na podzim si může vychutnat zralá hroznová vína, jablka či hrušky. Ve městečku Velké Pavlovice není snad nikdo, kdo by se nezabýval pěstováním a výrobou vína. Kdo z nás potká ve městě babičku v lidovém kroji? Ve městě snad nikdo. Ale na vesnici a ve městečku Velké Pavlovice se s lidovým krojem setkáváme ve větší míře. Naše babičky si ho oblékají jako běžný denní oděv, v kroji chodí do obchodu, k lékaři, ve svátečním pak do kostela. Zatímco nejstarší generace nosí kroj běžně, pro mladou generaci je to záležitost svátků a folklórních slavností jako jsou například hody.

Ve Velkých Pavlovicích síť škol zabezpečuje ucelené vzdělávání dětí a mládeže od nejmenšího věku až po maturitu. Jedná se o Mateřskou školu, Základní školu, Gymnázium, Základní uměleckou školu a středisko volného času při ZŠ. Další organizací, která zajišťuje mimoškolní aktivity je Ekocentrum Trkmanka Velké Pavlovice.

Historie velkopavlovického školství sahá až do doby po Bílé hoře. Prvním kantorem je uveden Martin Theodor Rech. O učitelích se hovořilo jako o písmácích, samoucích a vysloužilých vojácích, kteří uměli číst, psát a hrát na hudební nástroj. Tereziánská reforma vše změnila v roce 1774 a nařídila zřizovat triviální školy (čtení, psaní,

počítání), povinnou školní docházku pro děti od šesti do dvanácti let. Tento řád platil i pro Velké Pavlovice. V roce 1884 navštěvovalo školu téměř 420 žáků. Protože ve škole ve Velkých Pavlovicích byl velkým problémem nedostatek místa, tak probíhali různé stavební úpravy a přístavby. V roce 1930 byla otevřená nová budova pro obecnou školu a nesla jméno T. G. Masaryka a stávající budova zůstala pro školu měšťanskou. Další léta se nesla ve znamení dalších rekonstrukcí obou budov a organizačních změn. Škola však nadále pokračuje v zlepšování podmínek pro výuku a v modernizaci, ovšem v neposlední řadě se snaží vylepšovat a inovovat i nabídky mimoškolních aktivit.

V současné době je ZŠ Velké Pavlovice plně organizovanou s prvním i druhým stupněm a je zřizována městem Velké Pavlovice jako příspěvková organizace. Součástí školy je také školní jídelna, školní družina a jak jsem zmiňovala výše, tak se zde nachází i středisko volného času, které organizuje několik zájmových kroužků, příměstských táborů, různé vzdělávací a tvořivé akce a má na starosti konat zajímavé výlety a zájezdy nejen tuzemské, ale i zahraniční. Nechybí zde ani školní poradenské pracoviště, které je k dispozici pro žáky a rodiče v obsazení se školním psychologem, speciálním pedagogem, výchovným poradcem a metodikem prevence sociálně patologických jevů.

Co se týká materiálně technického vybavení, může se škola pyšnit velmi vysokou úrovní. *“Škola nabízí 17 kmenových tříd s interaktivní technikou, odborné učebny chemie, fyziky, přírodopisu, zeměpisu, hudební a výtvarné výchovy, školní dílny, cvičnou kuchyňku, moderní multimediální učebnou a školní studovnou s knihovnou. Pro tělesnou výchovu a volnočasové sportovní aktivity jsou v budově školy dvě tělocvičny – malá tělocvična a velká sportovní hala, posilovna a venkovní sportovní areál vhodný zejména pro atletiku.”* (Základní škola Velké Pavlovice, online, cit. 2015-12-29)

Školu navštěvují nejen žáci z Velkých Pavlovic, ale i žáci přespolních obcí z Bořetic, Němčiček, Rakvic, Trkmanic, Zaječí a Staroviček. Dobré spojení do Velkých Pavlovic zajišťuje vlaková doprava společně s autobusovou dopravou, která přijíždí a odjíždí od školní budovy nebo dopravu zajišťují zákonní zástupci žáků. Škola se zapojuje aktivně do různých akcí pořádaných městem Velké Pavlovice a velmi dobře spolupracuje s MŠ, ZUŠ a gymnáziem. Velkopavlovický zpravodaj pomáhá udržovat

vzájemnou informovanost všech pracovišť. (Základní škola Velké Pavlovice, online, cit. 2015-12-29)

6.6 Analýza dat

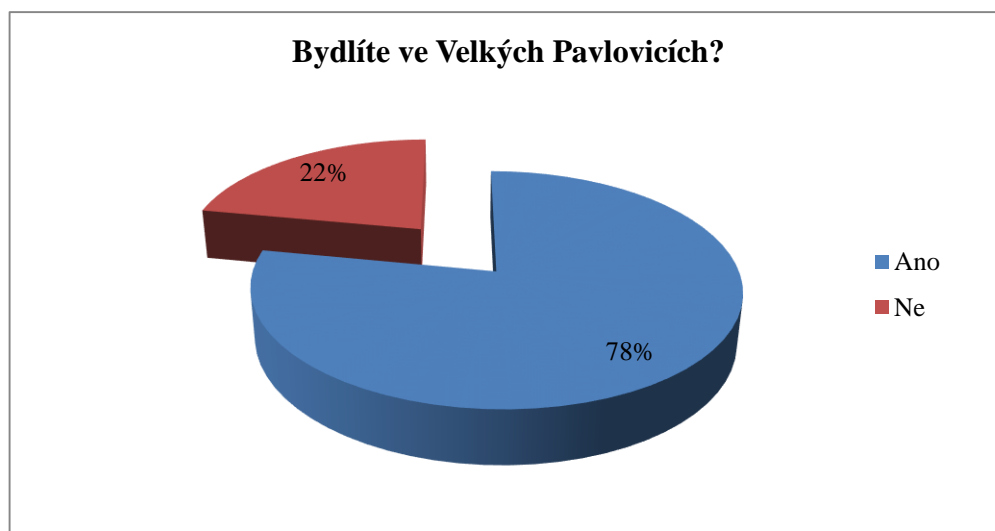
Výsledky, které jsou uvedené v této části práce, jsou získané z dotazníkových dat z celkového počtu 50 dotazníků. Byly osobně rozdány dětem a mládeži v městečku Velké Pavlovice. Aby zobrazení bylo přehledné, jsou uspořádány v tabulkách a grafech a doplněny o slovní hodnocení.

Otázka č. 1

Bydlíte ve Velkých Pavlovicích?

Z analýzy těchto dat je zřejmé, že většina respondentů 39 má bydliště ve Velkých Pavlovicích. Zbývajících 11 respondentů pochází z přilehlých vesnic. Není to neočekávaný výsledek, poněvadž Velké Pavlovice jsou spádovým městem pro okolní vesnice.

Graf 1: Bydlíte ve Velkých Pavlovicích?

Tabulka 1: Bydlíte ve Velkých Pavlovicích?

Bydlíte ve Velkých Pavlovicích?	
Ano	39
Ne	11
Celkem	50

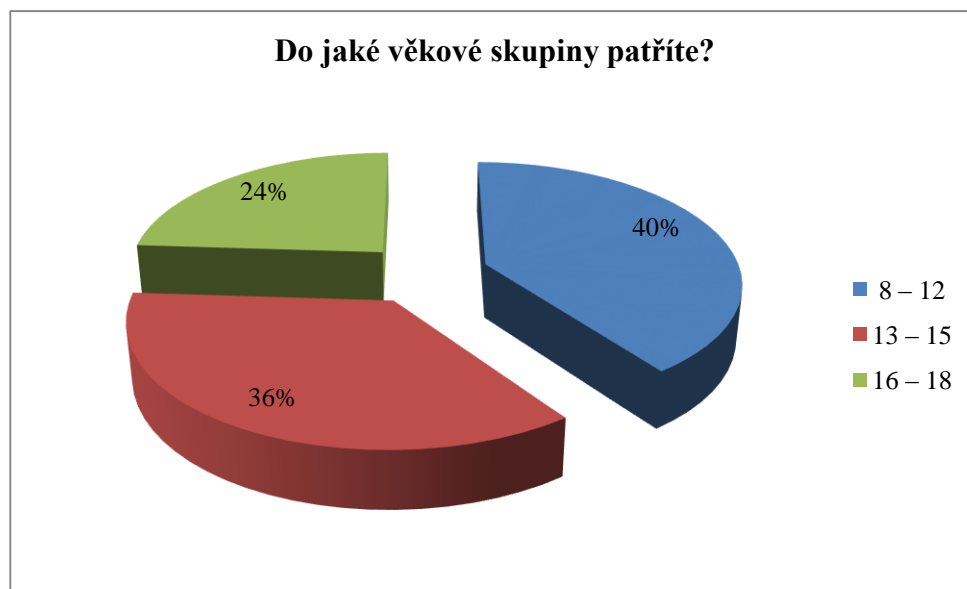
Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 2

Do jaké věkové skupiny patříte?

Z celkového počtu 50 respondentů je ve skupině 8-12 let 20 dotazovaných, ve skupině 13-15 let 18 dotazovaných a v rozpětí 16-18 let je 12 dotazovaných.

Graf 2: Do jaké věkové skupiny patříte?

Tabulka 2: Do jaké věkové skupiny patříte?

Do jaké věkové skupiny patříte?	
8 – 12	20
13 – 15	18
16 – 18	12
Celkem	50

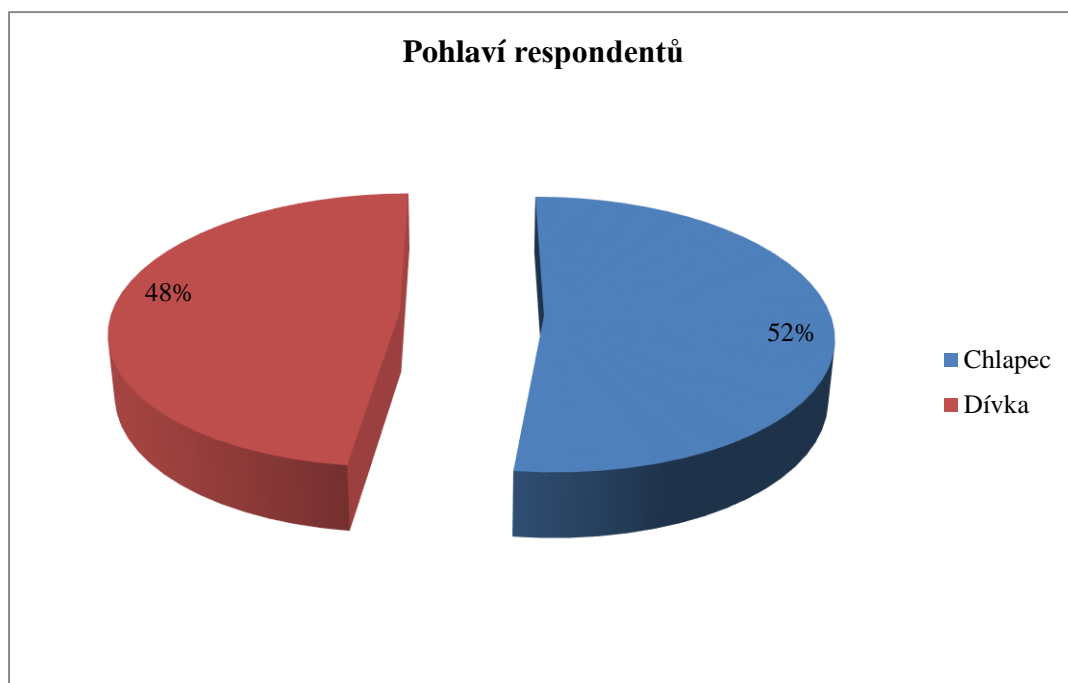
Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 3

Pohlaví?

Pohlaví je rovnoměrně rozděleno s mírnou výhodou pro chlapce. Dívky jsou zastoupeny v počtu 24 a chlapci v počtu 26.

Graf 3: Pohlaví

Tabulka 3: Pohlaví

Pohlaví respondentů	
Chlapec	26
Dívka	24
Cekem	50

Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 4

Jste dostatečně informováni o volnočasových aktivitách pro děti a mládež, které se v našem městě nacházejí? Odkud tyto informace berete?

Z celkového počtu respondentů 50 je dostatečně informováno 42 dětí a mládeže a zbylých 8 tvrdí, že by mohlo být více informací o volnočasových aktivitách, protože informace nemají. Z analýzy těchto dat je jasné, že informovanost dětí a mládeže je na dobré úrovni. Respondenti, kteří na tuto otázku odpověděli negativně, jsou z první věkové skupiny. Zdroje získaných informací jsou podrobně vidět v tabulce níže. Největší mírou zde přispívá škola a rodina.

Graf 4: Jste dostatečně informováni o volnočasových aktivitách pro děti a mládež, které se v našem městě nacházejí?

Tabulka 4: Jste dostatečně informováni o volnočasových aktivitách pro děti a mládež, které se v našem městě nacházejí?

Jste dostatečně informováni o aktivitách?	
Ano	42
Ne	8
Celkem	50

Tabulka 5: Odkud tyto informace berete?

Zdroj získaných informací	
Od kamarádů	16
Ze školy	22
Z internetu	14
Z domova	17
Jiný zdroj	3
Celkem	72

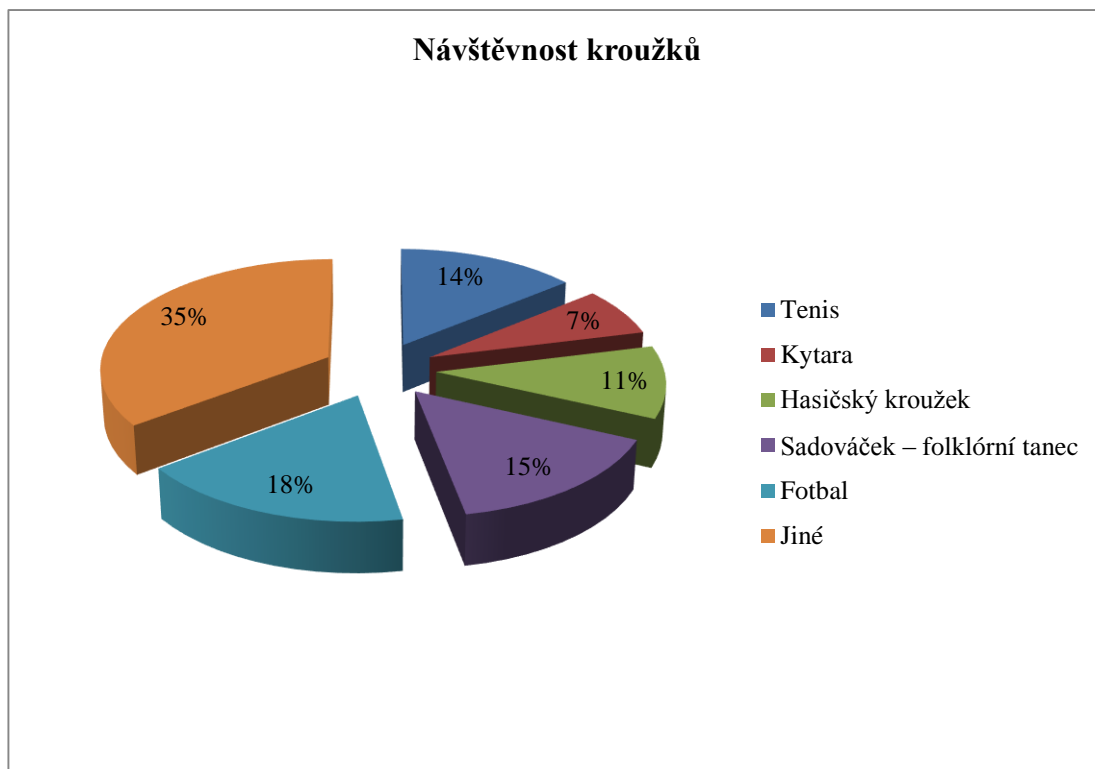
Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 5

Navštěvujete nebo navštěvovali jste některý z níže uvedených kroužků?

U této položky mohli respondenti označit více odpovědí. Jedná se o zájmové kroužky, které jsou jednak součástí školy, dále pak jsou mimiškolně zastřešeny Ekocentrem Trkmanka. Z grafu je patrné, že většina dětí a mládeže jsou zaměřeni na sportovní kroužky, což je také patrné z analýzy možnosti „f“. Většina dětí navštěvuje více než jeden kroužek.

Graf 5: Navštívujete nebo navštěvovali jste některý z níže uvedených kroužků?

Tabulka 6: Navštívujete nebo navštěvovali jste některý z níže uvedených kroužků?

Návštěvnost kroužků	
Tenis	12
Kytara	6
Hasičský kroužek	9
Sadováček – folklórní tanec	13
Fotbal	15
Jiné	30
Celkem	85

Tabulka 7: Jaké jiné kroužky navštěvují?

Jiné kroužky otázka "f"	
Jazykové	7
Výtvarné	6
Sportovní	24
Celkem	37

Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 6

Jestliže jste kroužek navštěvovali a již ho nenavštěvujete, proč tomu tak je?

Tato otázka byla zodpovězena sedmnácti respondenty. Na základě analýzy otázky č. 6 jsem zjistila, že většina dětí nebo mládeže ukončila svou účast na kroužku z časových důvodů. 24% respondentů kroužek přestal bavit. Odpovědi na tuto otázku jsem již sdílela s vedoucími příslušných kroužků, aby mohli provést nápravná opatření. Pouze jedno dítě uvedlo finanční důvody. Jednalo se o dítě, které nebydlí ve Velkých Pavlovicích. Odpověď „d“ je nepodstatná, poněvadž tuto volbu zakroužkovalo 6 dětí, ale jen jedno uvedlo důvod, a to, že o kroužek nadále nemá zájem.

Graf 6: Proč kroužek již nenavštěvují?

Tabulka 8: Proč kroužek již nenavštěvují?

Proč kroužek již nenavštěvují?	
Z časových důvodů	6
Přestalo mě to bavit	4
Finanční důvody	1
Jiné	6
Celkem	17

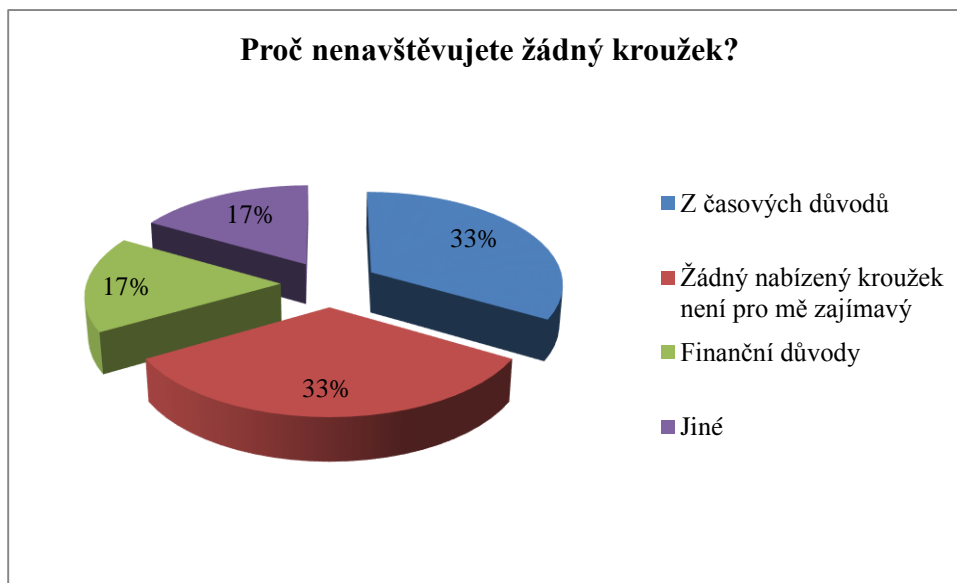
Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 7

Jestliže chodíte do ZŠ ve Velkých Pavlovicích a nenavštěvujete žádný z nabízených kroužků v ZŠ, uveďte prosím, proč tomu tak je?

Respondentů, kteří nevyužívají žádný z nabízených kroužků, nebylo mnoho. Celkem 6 dotázaných uvedlo jako důvod čas, pro stejný počet dotázaných není žádný z nabízených kroužků zajímavý a jeden dotázaný uvedl jako důvod nezájem o nabízené kroužky nedostatek financí. Byl to stejný dotázaný, který uvedl finance jako důvod i v otázce č. 6.

Graf 7: Proč nenavštěvujete žádný kroužek?

Tabulka 9: Proč nenavštěvujete žádný kroužek?

Proč nenavštěvujete žádný kroužek?	
Z časových důvodů	2
Žádný nabízený kroužek není pro mě zajímavý	2
Finanční důvody	1
Jiné	1
Celkem	6

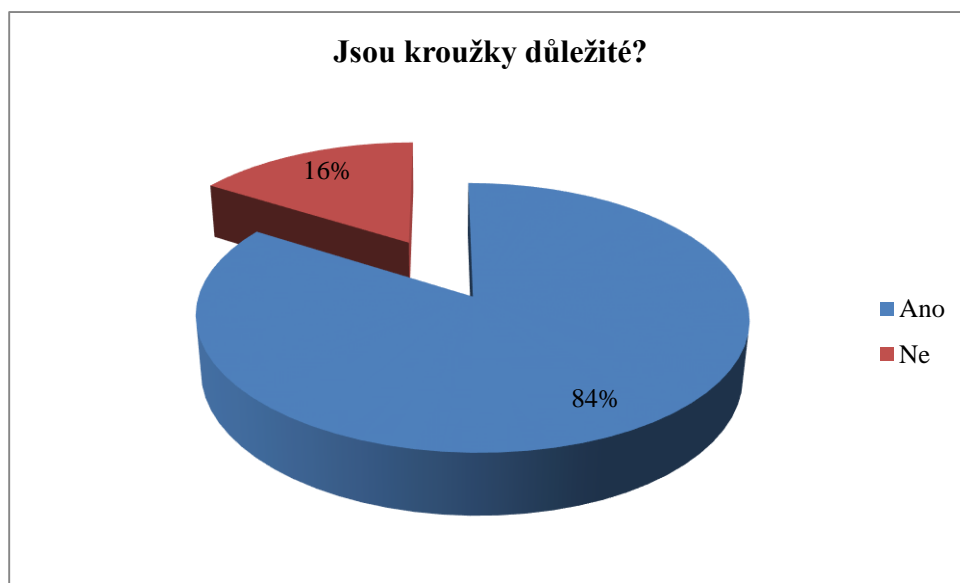
Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 8

Považujete tyto kroužky pro Vás za důležité? Svou odpověď prosím zdůvodněte.

Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti. Většina, reprezentovaná 42mi respondenty hodnotila kroužky za důležité, jako důvod uvedli, že je kroužky baví a nachází v nich hlavně nové kamarády, nabývají nové vědomosti a zkušenosti.

Graf 8: Jsou kroužky důležité?

Tabulka 10: Jsou kroužky důležité?

Jsou kroužky důležité?	
Ano	42
Ne	8
Celkem	50

Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 9

Postrádáte nějaký kroužek?

Z padesáti dotazovaných čtyřicet tři je s nabídkou kroužků ve Velkých Pavlovicích spokojeno což představuje 86% respondentů. 14% dětí by ocenilo větší výběr a mezi zmíněné návrhy patřily kroužky jako mažoretky, baseball, hokej a plavání.

Graf 9: Postrádáte nějaký kroužek?

Tabulka 11: Postrádáte nějaký kroužek?

Postrádáte nějaký kroužek?	
Ano	7
Ne	43
Celkem	50

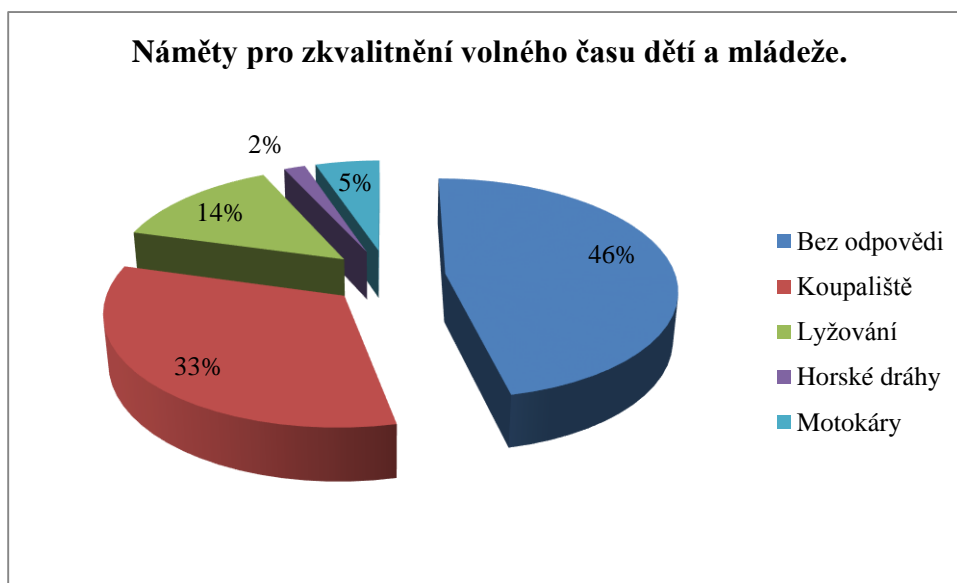
Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 10

Jaké jsou Vaše náměty pro z kvalitnění volného času dětí a mládeže ve Velkých Pavlovicích?

Téměř polovina respondentů na otázku neodpověděla. Naprostá většina odpovědí se týkala možnosti letního vyžití na koupališti a to 19 dětí. 8 dotázaných by ocenilo možnost lyžařského svahu a 3 by chtěli motokáry. Jedno dítě by si přálo horskou dráhu. Z výsledků odpovědí na tuto otázku mohu konstatovat, že Velké Pavlovice nemají velké mezery v poskytování možností vyžití pro místní děti a mládež.

Graf 10: Náměty pro zkvalitnění volného času dětí a mládeže

Tabulka 12: Náměty pro zkvalitnění volného času dětí a mládeže

Jaké jsou Vaše náměty pro zkvalitnění volného času dětí a mládeže ve Velkých Pavlovicích?	
Bez odpovědi	27
Koupaliště	19
Lyžování	8
Horské dráhy	1
Motokáry	3
Celkem	58

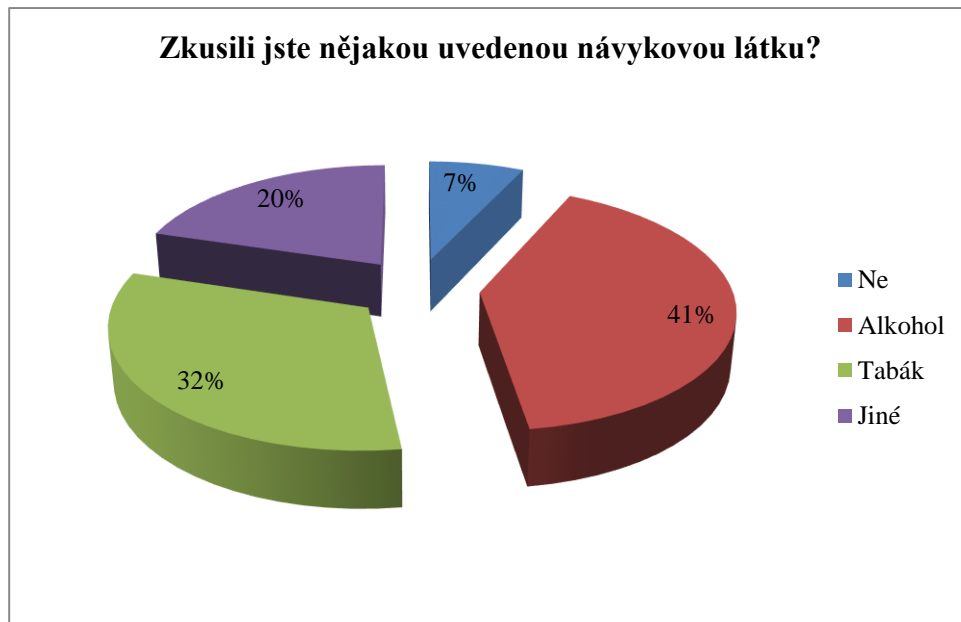
Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 11

Zkusili jste nějakou uvedenou návykovou látku?

Tato otázka zaznamenala v uvozovkách velký úspěch. Největší počet respondentů uvedlo, že má zkušenost s alkoholem (41%), druhá nejčastěji uváděná volba byl tabák a cigarety, celých 32%. Pouze 8% uvedlo, že zkušenosti s žádnou uvedenou ani jinou látkou nemá. 23 respondentů odpovědělo, že má zkušenost s jinou látkou, ale o jakou látku se jedná uvedli pouze 3. Ve všech případech to byla marihuana.

Graf 11: Zkusili jste nějakou uvedenou návykovou látku?

Tabulka 13: Zkusili jste nějakou uvedenou návykovou látku?

Zkusili jste nějakou uvedenou návykovou látku?	
Ne	8
Alkohol	46
Tabák	36
Jiné	23
Celkem	113

Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 12

Kde jste se s návykovou látkou setkali?

Přesná polovina dotázaných se s návykovou látkou setkala mimo školu. 18% respondentů má tuto zkušenost ze školy a zbývající jedna pětina uvedla jinou lokaci. Mezi jiné byly zařazeny veřejné prostory v rámci města, diskotéka, restaurace a tábory.

Graf 12: Kde jste se s návykovou látkou setkali?

Tabulka 14: Kde jste se s návykovou látkou setkali?

Kde jste se s návykovou látkou setkali?	
Nesetkal/a	8
Ve škole	12
Mimo školu	34
Jinde	14
Celkem	68

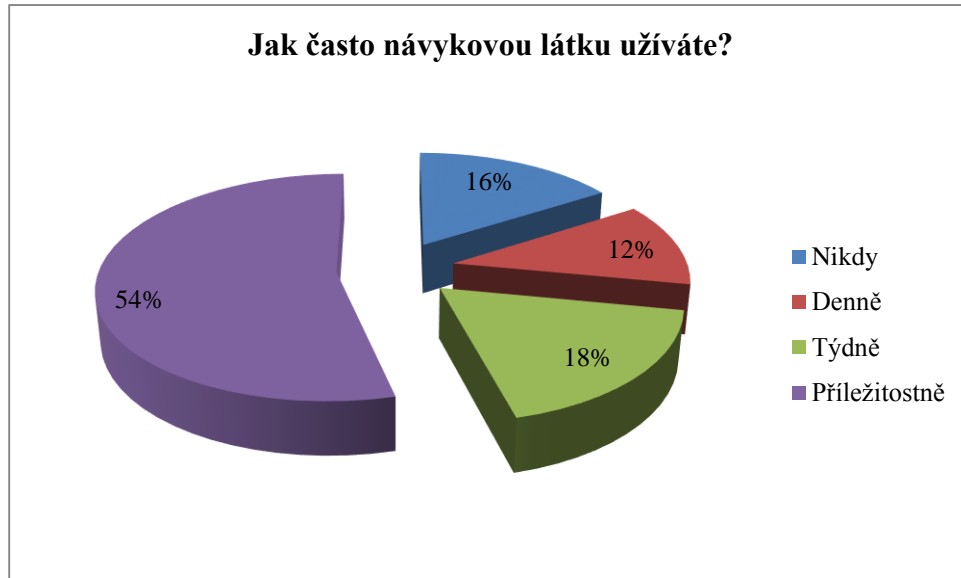
Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Otázka č. 13

Jak často návykovou látku užíváte?

U šesti respondentů jsem se setkala s alarmující odpovědí denně. Devět dotázaných odpověděli, že látku užívají týdně a nadpoloviční většina je příležitostným uživatelem návykové látky. Bohužel ze zadaných otázek není možno usoudit, o jaké látky se jedná, poněvadž ve většině případů byly uvedeny tabák i alkohol. Marihuana byla vždy v kombinaci s tabákem a alkoholem.

Graf 13: Jak často návykovou látku užíváte?

Tabulka 15: Jak často návykovou látku užíváte?

Jak často návykovou látku užíváte?	
Nikdy	8
Denně	6
Týdně	9
Příležitostně	27
Celkem	50

Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

6.7 Shrnutí získaných výsledků

Cílem mého výzkumu bylo zmapovat dostupnost volnočasových aktivit a dostupnost návykových látek ve Velkých Pavlovicích ležící na Jižní Moravě. Díky možnosti provedení výzkumu u dětí a mládeže pocházející z Velkých Pavlovic byl úkol splněn. Kvantitativní výzkum se skládal z padesáti respondentů, kteří byli rovnoměrně rozloženi do zadaných věkových kategorií. Zastoupení dívek a chlapců bylo 48% ku 52%. Informovanost a dostupnost volnočasových aktivit je ve Velkých Pavlovicích na vysoké úrovni. Překvapujícím a zároveň alarmujícím faktem pro mne byl výsledek průzkumu věnovaný návykovým látkám. Užívání návykových látek v našem městě je běžnou praxí bohužel i ve školním věku. Sama jsem matkou dvou dětí a výsledek

výzkumu je pro mě podmětem k ještě intenzivnějším preventivním aktivitám, abych své děti ochránila před touto nebezpečnou hrozbou.

ZÁVĚR

Práce se zabývá problematikou výskytu patologických jevů u dětí od osmi do osmnácti let věku. Průzkum byl v první části zaměřen na zjištění dostupnosti volnočasových aktivit ve Velkých Pavlovicích, jejich využití a názoru na ně. Druhá část průzkumu je zaměřena na užívání návykových látek v tomto městě. Teoretická část bakalářské práce čerpá poznatky z odborné literatury a zabývá se charakteristikou a periodizací dětského období, definicí rodiny, její funkcí a strukturou s přihlédnutím k výskytu patologických jevů u dětí a mládeže. Dále jsou zde popsány nejčastější patologické jevy ze skupiny návykových látek a deviantního chování. Závěr teoretické části je věnován volnému času, výchově se zaměřením na prevenci a popisu prostředí, ve kterém byl průzkum prováděn. Praktická část se věnuje průzkumu samotnému, stanovení hypotéz, metodice a zpracování výsledků. Cílem bakalářské práce je prostřednictvím dotazníkového šetření zjistit možný výskyt různých patologických jevů u dětí a mládeže ve městě, kde žijí. Zjištění dostupnosti, informovanosti a míry využití volnočasových aktivit mládeže do osmnácti let a vlivu těchto aktivit na výskyt patologických jevů u zkoumané skupiny respondentů.

Pomocí výsledků dotazníkového šetření jsme ověřovali hypotézy stanovené před zahájením průzkumu.

Hypotéza H1 předpokládala, že ve Velkých Pavlovicích je dostatečná nabídka volnočasových aktivit pro děti a mládež. Tato hypotéza byla dotazníkovým šetřením potvrzena s velice pozitivním výsledkem, který potvrzuje, že nabídka aktivit ve Velkých Pavlovicích je velice pestrá a respondenti mají vysoké povědomí o těchto aktivitách.

Hypotéza H2 ve znění zda nadpoloviční většina respondentů má zkušenost s návykovými látkami byla také potvrzena. I přes tento předpoklad bylo zjištění pro nás velice překvapivým a alarmujícím zároveň. Z výsledku průzkumu vyšlo najevo, že 93% dotazovaných mají nějakou zkušenost s návykovou látkou. Bohužel 84% návykovou látku užívá a z toho 30% pravidelně.

Na základě rozhovorů s vedoucími příslušných zájmových kroužků bylo zjištěno, že informace o škodlivém vlivu patologických jevů je velice hojně šířena v rámci dané

skupiny dětí. Vedoucí kroužků jsou častokrát inspirováni odrazujícími případy z praxe, které používají k šíření povědomí o negativním vlivu patologických jevů na postavení ve společnosti a dopady na lidské zdraví.

Na základě zjištěných skutečností jsem doporučila ZŠ Velké Pavlovice, aby zvýšila informovanost o volnočasových aktivitách na informačních tabulích a internetových stránkách školy. Chybí například informativní schůzky mezi pracovníky školy a vedoucími zájmových skupin a sdílení informací o náplni jednotlivých zájmových činností. Tyto schůzky mohou být zastřešeny zastupiteli města a tito o tom byli informováni s příslibem podpory v této oblasti. Zákonným zástupcům dětí jsem doporučila aktivnější účast dětí na volnočasových aktivitách, periodickou návštěvu kroužků do kterých děti chodí a následnou podporu aktivit i v rámci každodenního života.

Výsledky této práce se vztahují pouze na děti a mládež, kteří navštěvují školu a zájmové kroužky ve Velkých Pavlovicích, tudíž nejsou obecné. Důležitost správného využití volného času si uvědomují téměř všichni respondenti. Je zřejmé, že děti, které navštěvují nějaký zájmový kroužek nebo se zabývají oblíbenou aktivitou, nemají čas tropit hlouposti. V rodinách, kde se nepodporuje správné trávení volného času, kde není dostatek času věnovat se svému potomku, se bohužel ve většině případů vyskytne nějaký patologický jev, byť je pouze mírný. V některých případech tyto nesrovnalosti ve výchově dítěte rozpozná právě kantor, který vyučuje žáka. Proto je na nás, rodičích, abychom byli pro své děti správným vzorem a nemuseli si sami říci, jaké to máme dítě, vždyť to nemůže být pravda, že je takové. Jsme to právě my rodiče, kteří plně zodpovídáme za své potomky a provázíme je v průběhu celého dětství. Proto je důležité nepodcenit tuto zodpovědnost. Je potřeba podporovat děti a mládež, aby se neustále učili novým věcem. Výborným nástrojem jsou tematicky zaměřené hry, které prohlubují jejich zájmy. Děti se tak pouštějí do objevování nových věcí a zároveň tak mohou objevit svůj talent, který jim může být po dlouhá léta utajen. Jsme to právě my, rodiče a naši vedoucí zájmových kroužků, kteří nám vždy rádi pomůžou. Všechny tyto aktivity pomůžou vytěsnit pouhou myšlenku nebo i samotný začátek nějakého patologického jevu!

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

1. DUNOVSKÝ, J., 1986. *Dítě a poruchy rodiny*. 1. vyd. Praha: Avicenum. ISBN 08-040-86
2. ELLIOTTOVÁ, M., 1994. *Jak ochránit své dítě*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-034-0
3. FISCHER, S., ŠKODA, J., 2009. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2781-3
4. GAVORA, P., 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. rozšířené české vydání. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6
5. CHRÁSTKA, M., 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1369-4
6. KOLÁŘ, M., 2001. *Bolest šikanování*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7367-014-3
7. KOLEKTIV AUTORŮ SDRUŽENÍ SANANIM, 2007. *Drogy otázky a odpovědi*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-223-2
8. MATĚJČEK, Z., 1986. *Rodiče a děti*. 1. vyd. Praha: Avicenum. ISBN 08-011-86
9. NEŠPOR, K., 2000. *Návykové chování a závislost*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-432-X
10. NEŠPOR, K., CSÉMY, L., 1992. *Alkohol, drogy a vaše děti*. Praha: Sportpropag.
11. OPEKAROVÁ, O., 2010. *Kapitoly z výchovného poradenství*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-96-9
12. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B., HRDLIČKOVÁ, V. A PAVLÍKOVÁ, A., 2002. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6
13. PRCHAL, J., 1976. *Vychováváme děti*. 2. vyd. Praha: Práce. ISBN 24-007-76
14. PRESL, J., 1995. *Drogová závislost*. 2. vyd. Praha: Maxdorf. ISBN 80-85800-18-7
15. PUNCH, A., KEITH, F., 2011. *Základy kvantitativního šetření – Příručka pro studenty*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-381-9
16. ROZTOČIL, A. A KOLEKTIV AUTORŮ, 2001. *Porodnictví*. 1. vyd. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví v Brně. ISBN 80-7013-339-2

17. ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ, P., 2010. *Jak na šikanu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2991-6
18. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J., 2010. *Přehled vývojové psychologie*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2433-0
19. VACÍNOVÁ, M., TRPIŠOVSKÁ, D., FAKOVÁ, M., 2010. *Psychologie*. 2. vyd. Praha: UJAK Praha. ISBN 978-80-7452-008-2
20. VÁGNEROVÁ, M., 2005. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1074-4
21. VIEHOFFOVÁ, H., REUYSOVÁ, E., 1996. *Jak s dětmi trávit volný čas*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-073-1
22. VOLF, V., VOLFOVÁ, H., 1996. *Pediatric*. 1. vyd. Praha: Informatorium. ISBN 80-85427-87-7

Seznam použitých legislativních norem

1. Mezinárodní klasifikace nemocí, 1992. 10. revize. Praha: MZV ČR
2. Úmluva o právech dítěte. New York: OSN, 1989. Sdělení číslo 104/1991 Sb.
Federálního ministerstva zahraničních věcí České a Slovenské federativní republiky

Seznam použitých internetových zdrojů

1. ŠANCE DĚTEM. *Rizika závislostního chování u dětí a dospívajících a jejich prevence* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z:
<http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/rizika-zavislostniho-chovani-u-deti-a-dospivajicich-a-jejich-prevence-59.html>
2. ZÁKLADNÍ ŠKOLA VELKÉ PAVLOVICE. *O škole* [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: <http://zs.velke-pavlovice.cz/o-skole>

SEZNAM ZKRATEK

CAN – Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

MŠ – Mateřská škola

THC – Tetrahydrocannabinol

ZŠ – Základní škola

ZUŠ – Základní umělecká škola

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1: Bydlíte ve Velkých Pavlovicích?	46
Tabulka 2: Do jaké věkové skupiny patříte?	47
Tabulka 3: Pohlaví	48
Tabulka 4: Jste dostatečně informováni o volnočasových aktivitách pro děti a mládež, které se v našem městě nacházejí?	49
Tabulka 5: Odkud tyto informace berete?	49
Tabulka 6: Navštěvujete nebo navštěvovali jste některý z níže uvedených kroužků?	50
Tabulka 7: Jaké jiné kroužky navštěvují?	51
Tabulka 8: Proč kroužek již nenavštěvují?	52
Tabulka 9: Proč nenavštěvujete žádný kroužek?	53
Tabulka 10: Jsou kroužky důležité?	54
Tabulka 11: Postrádáte nějaký kroužek?	55
Tabulka 12: Náměty pro zkvalitnění volného času dětí a mládeže	56
Tabulka 13: Zkusili jste nějakou uvedenou návykovou látku?	57
Tabulka 14: Kde jste se s návykovou látkou setkali?	58
Tabulka 15: Jak často návykovou látku užíváte?	59

Seznam grafů

Graf 1: Bydlíte ve Velkých Pavlovicích?	45
Graf 2: Do jaké věkové skupiny patříte?	46
Graf 3: Pohlaví	47
Graf 4: Jste dostatečně informováni o volnočasových aktivitách pro děti a mládež, které se v našem městě nacházejí?	48
Graf 5: Navštěvujete nebo navštěvovali jste některý z níže uvedených kroužků? ..	50
Graf 6: Proč kroužek již nenavštěvují?	52
Graf 7: Proč nenavštěvujete žádný kroužek?	53
Graf 8: Jsou kroužky důležité?	54
Graf 9: Postrádáte nějaký kroužek?	55
Graf 10: Náměty pro zkvalitnění volného času dětí a mládeže	56
Graf 11: Zkusili jste nějakou uvedenou návykovou látku?	57
Graf 12: Kde jste se s návykovou látkou setkali?	58
Graf 13: Jak často návykovou látku užíváte?	59

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník dostupnosti volnočasových aktivit a návykových látek u dětí a mládeže	I
---	----------

Dotazník dostupnosti volnočasových aktivit a návykových látek u dětí a mládeže

Vážení studenti

jsem studentkou 2. ročníku Univerzity Jana Amose Komenského v Praze obor Speciální pedagogika – vychovatelství. Svoji bakalářskou práci jsem zaměřila na možnosti využití volného času dětí a mládeže a dostupnosti návykových látek v našem městě Velké Pavlovice. Proto se na Vás obracím s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku. Cílem výzkumu je zjistit dostupnost volnočasových aktivit pro děti a mládež, jak jste s nimi spokojeni, zda je využíváte a zda byste něco změnili, či přidali nějaké aktivity. Druhá část je zaměřena na dostupnost návykových látek v našem městě.

V dotazníku prosím Vaše odpovědi zakroužkujte, popřípadě doplňte text.

Dotazníky jsou zcela anonymní a veškeré informace budou použity pouze při zpracování bakalářské práce.

Předem děkuji za vyplnění.

Lenka Hádlíková

1. Bydlíte ve Velkých Pavlovicích?

- a) Ano
- b) Ne

2. Do jaké věkové skupiny patříte?

- a) 8 – 12
- b) 13 – 15
- c) 16 – 18

3. Pohlaví

- a) Dívka
- b) Chlapec

4. Jste dostatečně informováni o volnočasových aktivitách pro děti a mládež, které se v našem městě nacházejí? Odkud tyto informace berete?

- a) Ano, jsem informován/a dostatečně
- b) Ne, mohlo by být více informací

Informace získávám:

.....

5. Navštěvujete (nebo navštěvovaly) jste některý z níže uvedených kroužků?

- a) Tenis
- b) Kytara
- c) Hasičský kroužek
- d) Sadováček – folklórní tanec
- e) Fotbal
- f) Jiné:

.....

6. Jestliže jste kroužek navštěvovaly a již ho nenavštěvujete, proč tomu tak je?

- a) Z časových důvodů
- b) Přestalo mě to bavit
- c) Finanční důvody
- d) Jiné důvody:

.....

7. Jestliže chodíte do ZŠ ve Velkých Pavlovicích a nenavštěvujete žádný z nabízených kroužků v ZŠ, uveďte prosím, proč tomu tak je?

- a) Z časových důvodů
- b) Žádný nabízený kroužek není pro mě zajímavý
- c) Finanční důvody
- d) Jiné důvody:

.....

8. Považujete tyto kroužky pro Vás za důležité? Svou odpověď prosím zdůvodněte.

- a) Ano
- b) Ne

Proč?

.....

9. Postrádáte nějaký kroužek?

- a) Ne
- b) Ano

Jaký?

.....

10. Jaké jsou Vaše náměty pro zkvalitnění volného času dětí a mládeže ve Velkých Pavlovicích?

.....
.....

11. Zkusili jste nějakou uvedenou návykovou látku?

- a) Ne
- b) Alkohol
- c) Tabák, cigarety
- d) Jiné:

.....

12. Kde jste se s návykovou látkou setkali?

- a) Nešel/a
- b) Ve škole
- c) Mimo školu
- d) Jinde:

13. Jak často návykovou látku užíváte?

- a) Nikdy
- b) Denně
- c) Týdně
- d) Příležitostně

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lenka Hádlíková

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: Kombinované

Název práce: Děti, mládež a volný čas jako prevence patologických jevů

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 54

Celkový počet stran příloh: IV

Počet titulů českých použitých zdrojů: 22

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 2

Vedoucí práce: Mgr. Martina Bürgerová